Staatsblad
van het Koninkrijk der Nederlanden

Jaargang 2015

99

Besluit van 28 februari 2015, houdende het bij wege van experiment afwijken van de Elektriciteitswet 1998 voor decentrale opwekking van duurzame elektriciteit (Besluit experimenten decentrale duurzame elektriciteitsopwekking)

Wij Willem-Alexander, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, enz. enz. enz.

Op de voordracht van Onze Minister van Economische Zaken van 13 oktober 2014, nr. WJZ / 14160558;
Gelet op artikel 16, eerste lid, van Richtlijn 2009/28/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 april 2009 ter bevordering van het gebruik van energie uit hernieuwbare bronnen en houdende wijziging en intrekking van Richtlijn 2001/77/EG en Richtlijn 2003/30/EG (PbEU 2009, L 140) en de artikelen 7, derde lid, eerste en derde alinea, 26, vierde lid, 36, onderdelen d en e, 41, van Richtlijn 2009/72/EG van het Europees Parlement en de Raad van 13 juli 2009 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor elektriciteit en tot intrekking van Richtlijn 2003/54/EG (PbEU 2009, L 211) en artikel 7a, eerste lid, van de Elektriciteitswet 1998;
De Afdeling advisering van de Raad van State gehoord (advies van 28 november 2014, nr. W15.14.0370/IV);
Gezien het nader rapport van Onze Minister van Economische Zaken van 24 februari 2015, nr. WJZ /14202453;

Hebben goedgevonden en verstaan:

§ 1. Begripsbepalingen

Artikel 1

In dit besluit en de daarop berustende bepalingen wordt verstaan onder:
– *beschikbaar gesteld middel:* een beschikbaar gestelde elektronische wijze van aanvragen als bedoeld in artikel 2:15, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht en een vastgesteld aanvraagformulier als bedoeld in artikel 4:4 van de Algemene wet bestuursrecht;
– *consument:* persoon als bedoeld in artikel 230g, eerste lid, onderdeel a, van Boek 6 van het Burgerlijk Wetboek;
– *coöperatie:* een vereniging als bedoeld in artikel 53 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek;

– *project:* een samenstel van handelingen waarin bij wijze van experiment wordt afgeweken van de wet;
– *projectnet:* een net, niet zijnde het landelijk hoogspanningsnet,
1°. dat met één aansluiting verbonden is aan een net dat wordt beheerd door een netbeheerder als bedoeld in artikel 1, onderdeel k, van de wet;
2°. dat ligt binnen een geografisch afgebakende locatie of locatie met gedeelde diensten;
3°. waarop maximaal 500 afnemers zijn aangesloten en
4°. dat overwegend consumenten van elektriciteit voorziet;
– *vereniging:* een coöperatie of vereniging van eigenaars;
– *vereniging van eigenaars:* een vereniging als bedoeld in artikel 124, eerste lid, van Boek 5 van het Burgerlijk Wetboek;
– *wet:* de Elektriciteitswet 1998.

§ 2. Afwijking van de wet bij ontheffing voor een project bij wege van experiment

Artikel 2

1. Onze Minister kan gedurende vier jaar na de inwerkingtreding van dit besluit bij wege van experiment op aanvraag ontheffing verlenen van het verbod, bedoeld in de artikelen 16, derde lid, 16a in samenhang met artikel 16, eerste lid, met uitzondering van de onderdelen h, j en m, in samenhang met 93 van de wet voor de uitvoering van een project dat voorziet in:
a. het voor maximaal 10.000 afnemers:
1°. optimaliseren van vraag en aanbod van elektriciteit bij levering van decentraal opgewekte duurzame elektriciteit of
2°. het aanleggen of onderhouden van een deel van een net, verbinding of hulpmiddel en het leveren van decentraal opgewekte duurzame elektriciteit.
b. het aanleggen of onderhouden van een projectnet en het leveren van decentraal opgewekte duurzame elektriciteit.
2. De ontheffing kan mede betrekking hebben op de toepassing krachtens artikel 10 van dit besluit van de artikelen 26b, 28, eerste en tweede lid, 29, 30a, 36, eerste lid, 53 tot en met 59, 86d, 95lb, en 95lc van de wet.

Artikel 3

1. De ontheffing, bedoeld in artikel 2, kan worden verleend aan een vereniging voor een project dat bijdraagt aan ontwikkelingen op het gebied van decentraal opgewekte duurzame elektriciteit of elektriciteit opgewekt in een installatie voor warmtekrachtkoppeling als bedoeld in artikel 7a, tweede lid, van de wet.
2. De ontheffing heeft mede betrekking op handelingen van andere personen, die in het project zijn beschreven, waaronder de netbeheerder en leveranciers.

Artikel 4

1. Onze Minister kan aan een ontheffing voorschriften of beperkingen verbinden in verband met belangen van transportzekerheid, leveringszekerheid, veiligheid, milieu en bescherming van consumenten, tenzij uit de bij de aanvraag overgelegde documenten blijkt dat in voldoende mate met deze belangen is rekening gehouden en de door de aanvrager in deze documenten beschreven voorzieningen voldoende concreet zijn omschreven.

2. Aan de ontheffing is het voorschrift verbonden het project uit te voeren in overeenstemming met de aanvraag en de bij de aanvraag overgelegde documenten.

3. De ontheffing kan slechts worden overgedragen aan een andere houder met toestemming van Onze Minister.

4. Voorschriften en beperkingen die betrekking hebben op een handeling die in het project is beschreven en door een andere persoon dan de aanvrager wordt uitgevoerd, gelden eveneens voor die andere persoon.

Artikel 5

1. Bij ministeriële regeling wordt een periode vastgesteld waarin een aanvraag wordt ingediend bij een door Onze Minister aangewezen instantie.

2. Voor de aanvraag wordt gebruikgemaakt van een door Onze Minister beschikbaar gesteld middel.

Artikel 6

1. Bij de ministeriële regeling, bedoeld in artikel 5, eerste lid, wordt een maximum gesteld aan het aantal ontheffingen dat wordt verstrekt krachtens artikel 2, eerste lid, onderdeel a, respectievelijk artikel 2, eerste lid, onderdeel b.

2. Bij de ministeriële regeling, bedoeld in artikel 5, eerste lid, wordt de maximale opwekkingscapaciteit voor projecten vastgesteld in samenhang met het verwachte gebruik van de afnemers die deelnemen in die projecten.

Artikel 7

1. Onze Minister weigert een ontheffing te verlenen, indien:

a. de aanvraag niet voldoet aan een bepaling van dit besluit;

b. voor de totstandkoming van het project in ontheffing krachtens een ander artikel dan artikel 7a van de wet kan worden voorzien;

c. voor de totstandkoming van het project geen ontheffing nodig is;

d. er aanwijzingen zijn dat de betrouwbaarheid van de elektriciteitsvoorziening, waaronder de transportzekerheid of leveringszekerheid van elektriciteit aan één of meer afnemers, in één van de aangesloten netten in gevaar wordt gebracht;

e. er aanwijzingen zijn dat het project:

1°. niet veilig kan worden uitgevoerd,

2°. onvoldoende waarborgen biedt voor de bescherming van consumenten of

3°. in strijd is met het belang van bescherming van het milieu;

f. aan het project een afnemer deelneemt, die geen lid is van de vereniging, tenzij de afnemer een rechtspersoon is waarover de vereniging volledige zeggenschap heeft;

g. niet alle afnemers zijn aangesloten op hetzelfde midden- of laagspanningsnet van de netbeheerder waarop de aanvraag betrekking heeft of binnen een half jaar na verlening van de ontheffing kunnen worden aangesloten;

h. een handeling die onderdeel is van het project niet geheel onder de verantwoordelijkheid van de houder van de ontheffing wordt uitgevoerd, tenzij die handeling door de netbeheerder of een houder van een vergunning als bedoeld in artikel 95a van de wet tegen een redelijke vergoeding wordt uitgevoerd, indien daarvan blijkt uit een door de netbeheerder of de vergunninghouder ondertekend document;

i. een ander dan de vereniging, met uitzondering van een rechtspersoon waarover de vereniging volledige zeggenschap heeft, de duurzame

elektriciteit opwekt;

j. een persoon of rechtspersoon die binnen de Europese Unie of in een derde land direct of indirect netbeheerder is dan wel direct of indirect leverancier of producent is van elektriciteit met een omvang groter dan het in de aanvraag vermelde op te wekken maximale vermogen in de vereniging enige vorm van zeggenschap uitoefent;

k. de algemene ledenvergadering van de vereniging in statutaire bepalingen, reglementen of overeenkomsten op enige wijze is uitgesloten van zeggenschap over de inrichting, voortgang of kostenverdeling van het project;

l. het niet aannemelijk is dat de leden van de vereniging de kosten van het project op korte en lange termijn kunnen dragen;

m. de vereniging niet genoegzaam aantoont te beschikken over de benodigde organisatorische, financiële en technische kwaliteiten voor een goede uitvoering van zijn taak;

n. het project geen redelijke kans van slagen heeft met het oog op de gekozen vorm van organisatie, de benodigde kennis en expertise;

o. er geen voorziening is getroffen voor het geval een afnemer als bedoeld in artikel 95a van de wet, elektriciteit wil betrekken van een andere leverancier dan de vereniging;

p. afnemers over een aansluiting beschikken met een hogere doorlaatwaarde dan bedoeld in artikel 95a van de wet, met uitzondering van een afnemer die beschikt over een aansluiting voor een installatie die voor het project duurzame elektriciteit opwekt met een maximale capaciteit van 5 MW;

q. minder dan 80% van de afnemers consument zijn;

r. de capaciteit tot opwekking van elektriciteit van de vereniging en zijn leden gezamenlijk en door Onze Minister krachtens artikel 6 vastgestelde capaciteit te boven gaat;

s. de vereniging onvoldoende voorzieningen heeft getroffen voor het opvangen van een tekort of overschot aan elektriciteit door veranderingen in het opgewekte vermogen in de installaties van de vereniging en de leden van de vereniging;

t. afnemers in het project deelnemen die elektriciteit afnemen van een directe lijn, een gesloten distributiesysteem, een projectnet dat geen onderdeel is van dat project, of een hoogspanningsnet;

u. het project door zijn aard in Nederland niet herhaalbaar is;

v. de technische voorzieningen in het project niet worden uitgevoerd op een niveau dat gelijkwaardig is aan het technische niveau dat door een netbeheerder wordt gehanteerd;

w. het project niet inpasbaar is in het net van een netbeheerder;

x. er door de aanvrager onvoldoende voorzieningen zijn getroffen om taken als bedoeld in de artikelen 16 en 16a van de wet, waarvoor ontheffing is verleend, na afloop van het project, of zo nodig gedurende het project, over te kunnen dragen aan een netbeheerder, met name indien het project voorziet in het bouwen of aanleggen van een object waarin gebruikelijk door de netbeheerder wordt voorzien;

y. er door de aanvrager onvoldoende voorzieningen zijn getroffen om verplichtingen die voortvloeien uit het houden van een vergunning voor het leveren van elektriciteit na afloop van het project, of zo nodig gedurende het project, over te kunnen dragen aan een houder van een vergunning als bedoeld in artikel 95a van de wet.

2. Het eerste lid, onderdeel q, is niet van toepassing op een aanvraag die betrekking heeft op een projectnet.

Artikel 8

1. Indien in de periode, bedoeld in artikel 5, meer aanvragen worden ingediend dan bedoeld in artikel 6, eerste lid, stelt Onze Minister een rangschikking op.

2. Onze Minister rangschikt een project zonder projectnet hoger naar mate het project meer dan andere projecten in vergelijking met de bestaande situatie:

a. het aandeel duurzame elektriciteit in het totale energieverbruik van de afnemers vergroot, waaronder in het geval van warmtekrachtkoppeling wordt verstaan: de bijdrage van het project in het verhogen van het rendement van de totale verbruikte energie door de afnemers,

b. de netbelasting verlaagt door het synchroniseren van de vraag naar elektriciteit met het aanbod van elektriciteit en het sturen van vraag en aanbod,

c. een kans van slagen heeft, gelet op de technische, economische, administratieve en juridische uitvoerbaarheid, de benodigde kennis en expertise van de deelnemers in het project alsmede de organisatievorm en de financiering van het project gedurende de gehele looptijd, waarbij rekening wordt gehouden met de kans dat deelnemers gedurende de looptijd van het project niet langer aan het project wensen deel te nemen,

d. kan leiden tot overeenkomstige projecten in Nederland nadat is voorzien in voortzetting ervan anders dan als experiment als bedoeld in artikel 7a, vierde lid, van de wet,

e. kan leiden tot een significant grotere betrokkenheid van consumenten die deelnemen aan het experiment bij de gezamenlijke energievoorziening dan elders in Nederland,

f. bij de toepassing van de criteria onder a tot en met e afwijkt van andere projecten in Nederland en daardoor bijdraagt aan het verwerven van nieuwe kennis met betrekking tot decentraal opgewekte duurzame elektriciteit of elektriciteit opgewekt in een installatie voor warmtekrachtkoppeling,

g. indien een project na de toepassing van de criteria onder a tot en met f als gelijkwaardig wordt beschouwd, wordt dat project hoger gerangschikt dat naar het oordeel van Onze Minister om andere redenen dan genoemd in die criteria in hogere mate bijdraagt aan ontwikkelingen als bedoeld in artikel 7a, tweede lid, van de wet.

3. Voor een project met een projectnet geldt de volgorde van binnenkomst als criterium voor de rangschikking.

Artikel 9

Onze Minister kan een ontheffing wijzigen, nieuwe voorschriften en beperkingen aan de ontheffing verbinden of de ontheffing intrekken indien:

a. de houder van de ontheffing dit verzoekt;

b. de voorwaarden voor de ontheffing, de bij de ontheffing opgenomen voorschriften of de bij de ontheffing opgelegde beperkingen niet worden nagekomen;

c. de krachtens dit besluit in afwijking van de wet van overeenkomstige toepassing verklaarde bepalingen niet worden nagekomen of de bepalingen van de wet die van toepassing zijn niet worden nagekomen;

d. de verstrekte gegevens zodanig onjuist of onvolledig blijken te zijn dat op de aanvraag een andere beslissing zou zijn genomen, indien bij de beoordeling daarvan de juiste gegevens bekend waren geweest;

e. de houder van de ontheffing niet langer in staat wordt geacht de activiteit waarvoor ontheffing is verleend of de in de ontheffing opgenomen voorschriften na te komen;

f. de transportzekerheid van elektriciteit in een net in gevaar is;

g. de leveringszekerheid van elektriciteit in een net in gevaar is;

h. zich een nieuw feit voordoet dat, indien dat feit voorzien was bij de beoordeling van de aanvraag dit feit geleid zou hebben tot weigering van de ontheffing;

i. na een termijn van ten minste vier jaar en drie maanden na het verlenen van de ontheffing blijkt dat het project geen of slechts een geringe bijdrage levert aan ontwikkelingen als bedoeld in artikel 7a, tweede lid, van de wet;

j. in verband met verandering van de wet, gewijzigde omstandigheden of gewijzigde inzichten de bescherming van de belangen met het oog waarmee bij de ontheffing rekening wordt gehouden, zwaarder moeten wegen dan het belang van betrokkenen bij een ongewijzigd besluit.

§ 3. Afwijking van de wet na ontheffing

Artikel 10

1. De houder van de ontheffing, bedoeld in artikel 2, voert het project uit:

a. met overeenkomstige toepassing van de artikelen 19c, 19d, 19e, eerste lid, 20, 23, met uitzondering van het derde lid, tweede volzin, 24, 24a, 26a, 26aa tot en met 26ah, 26b, 28, 29, tot en met 30a, 31b, 31c, 36, eerste lid, 51, 53 tot en met 59, 78, 79, 86d, 95lb, 95lc en 95m van de wet met dien verstande dat:

1°. onder «netbeheerder» wordt verstaan «de houder van de ontheffing voor taken die in het project zijn beschreven» en

2°. onder «net» mede wordt verstaan: een verbinding die onderdeel is van het project.

2. De artikelen 13, tweede tot en met tiende lid, en 13a van de wet zijn van overeenkomstige toepassing met dien verstande dat onder «netbeheerder» mede wordt verstaan: de houder van de ontheffing.

3. Overeenkomstig artikel 85, eerste lid, van de wet, kan bij ministeriële regeling worden voorzien in een vergoeding voor het in rekening brengen van kosten aan een houder van een ontheffing.

4. In aanvulling op het eerste lid zijn de volgende afwijkende regels van toepassing bij een project met een projectnet:

a. het projectnet is niet een ander net als bedoeld in artikel 10, negende lid, van de wet en

b. de artikelen 15, vijfde lid, en 16, eerste lid, met uitzondering van de onderdelen h, j, en m van de wet, zijn van overeenkomstige toepassing voor de houder van de ontheffing, tenzij uit een overeenkomst tussen de houder van de ontheffing en de netbeheerder van het net, waarop het projectnet is aangesloten, blijkt dat de netbeheerder bereid is taken als bedoeld in die artikelen te verrichten.

Artikel 11

In afwijking van artikel 16, eerste lid, met uitzondering van de onderdelen h, j en m, van de wet is een netbeheerder niet gehouden een taak als bedoeld in dat artikel te verrichten, indien die taak door een houder van een ontheffing als bedoeld in artikel 2 krachtens die ontheffing wordt verricht.

Artikel 12

1. In afwijking van de artikelen 40 tot en met 41d en 42 van de wet zendt de houder van de ontheffing aan de Autoriteit Consument en Markt de berekeningsmethode van de tarieven die nodig zijn voor de uitvoering van taken als bedoeld in artikel 40 van de wet te onderscheiden naar de artikelen 28, eerste lid, 29, eerste lid, en 30a van de wet voor de goedkeuring van deze berekeningsmethode.

2. De Autoriteit Consument en Markt houdt rekening met artikel 14 van verordening (EG) nr. 714/2009 en artikel 36, onderdelen d en e, van de richtlijn.

3. De Autoriteit Consument en Markt kan na een klacht van een afnemer of op verzoek van een orgaan van de vereniging beoordelen of de door de vereniging vastgestelde tarieven zijn berekend volgens een methode die overeenkomt met de eerder goedgekeurde berekeningsmethode. Artikel 51 van de wet is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 13

In afwijking van artikel 95d van de wet heeft een houder van een ontheffing van rechtswege een vergunning als bedoeld in artikel 95a, eerste lid, van de wet met dien verstande dat:

a. onder een afnemer als bedoeld in artikel 95b, eerste lid, eerste volzin, wordt verstaan «ieder lid van de vereniging, die is gevestigd in het gebied waarin het project wordt uitgevoerd»,

b. de artikelen 95b, tweede tot en met zesde en twaalfde lid, 95d, 95e, 95f, 95n, 95na, van de wet niet van toepassing zijn en

c. de artikelen 4 en 9 van dit besluit van overeenkomstige toepassing zijn.

Artikel 14

In afwijking van de artikelen 95b, eerste lid, eerste volzin, en 95cb, eerste lid, eerste volzin, van de wet is een leverancier, anders dan de houder van de ontheffing, niet gehouden zorg te dragen voor de levering van elektriciteit, bedoeld in artikel 95b, eerste lid, eerste volzin, respectievelijk bedragen te factureren of te innen als bedoeld in artikel 95cb, eerste lid, eerste volzin, van de wet, met betrekking tot taken die de houder van de ontheffing op zich heeft genomen.

§ 4. Duur, beoordeling en evaluatie

Artikel 15

1. Onze Minister verleent een ontheffing voor een termijn van maximaal tien jaar.

2. Onze Minister kan de termijn, genoemd in het eerste lid, verlengen tot een redelijke termijn langer dan tien jaar, indien:

a. niet bij of krachtens de wet is voorzien in voortzetting van het project anders dan als experiment als bedoeld in artikel 7a, vierde lid, van de wet en beëindiging van het project in redelijkheid niet gevergd kan worden, of

b. het project voorziet in de aanschaf van goederen waarvoor een afschrijvingstermijn tegen economische waarde geldt die langer is dan tien jaar.

Artikel 16

1. Onze Minister kan bij de ontheffing bepalen op welke momenten gedurende de looptijd en na afloop van het project een verslag van het project wordt overgelegd om:

a. tot een standpunt als bedoeld in artikel 7a, vierde lid, van de wet te komen,

b. vast te stellen of een project aan haar doel beantwoordt en of de tijdsduur aanpassing behoeft als bedoeld in artikel 7a, derde lid, onderdeel e, van de wet.

2. De houder van de ontheffing zendt in ieder geval binnen vier jaar en drie maanden na het verlenen van de ontheffing een verslag over de voortgang en resultaten van het project aan Onze Minister.

3. Het verslag, bedoeld in het tweede lid, heeft in ieder geval betrekking op de volgende vragen:

a. is het aandeel duurzame energie van het totale eindverbruik van

energie bij de afnemers die deelnemen aan het project vergroot?
b. heeft het project geleid tot een significant mindere belasting van het net?
c. in welke mate zijn de afnemers tevreden over de geleverde diensten en in hoeverre blijkt dat uit een afname van het percentage afnemers in vergelijking met het totaal aantal afnemers in het betrokken gebied of verandering van het aantal afnemers?
4. In het geval het project betrekking heeft op warmtekrachtkoppeling wordt tevens de vraag beantwoord in hoeverre door het gebruik van warmtekrachtkoppeling het rendement van de aangevoerde energiedragers verhoogd is.

§ 5. Overgangsrecht en slotbepalingen

Artikel 17

Dit besluit treedt in werking met ingang van 1 april 2015.

Artikel 18

Dit besluit wordt aangehaald als: Besluit experimenten decentrale duurzame elektriciteitsopwekking.

Lasten en bevelen dat dit besluit met de daarbij behorende nota van toelichting in het Staatsblad zal worden geplaatst.

Het advies van de Afdeling advisering van de Raad van State wordt met de daarbijbehorende stukken openbaar gemaakt door publicatie in de Staatscourant.

Wassenaar, 28 februari 2015

Willem-Alexander

De Minister van Economische Zaken,
H.G.J. Kamp

Uitgegeven de *tiende* maart 2015

De Minister van Veiligheid en Justitie,
I.W. Opstelten

stb-2015-99
ISSN 0920 - 2064
’s-Gravenhage 2015

NOTA VAN TOELICHTING

I. Algemeen

1.1. Aanleiding

Bij de behandeling van het wetsvoorstel tot wijziging van de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet (implementatie van richtlijnen en verordeningen op het gebied van elektriciteit en gas, ook wel het Derde Pakket genoemd (Handelingen II 2011/12, nr. 56, item 12)) nam de Tweede Kamer der Staten-Generaal het amendement aan van de leden Van der Werf en Leegte (Kamerstukken II 2009/10, 32 814, nr. 20, I en II, zie Bijlage). Op grond hiervan kennen de beide wetten sinds 20 juli 2012 een delegatiegrondslag voor experimenten. Bij wijze van experiment kan worden afgeweken van bepalingen in deze wetten als dat de ontwikkeling bevordert van productie, transport en levering van decentraal opgewekte elektriciteit of gas uit hernieuwbare energiebronnen. De afwijkingen kunnen alle bepalingen in deze wetten betreffen, mits zij blijven binnen de grenzen van bindende besluiten van de Europese Unie. De aard en reikwijdte van mogelijke afwijkingen dienen bij algemene maatregel van bestuur te worden gesteld. Dit besluit is daarvan de uitwerking.

1.2. Context

Dit besluit maakt deel uit van de wetgevingsagenda STROOM. Deze beoogt een stroomlijning, modernisering en integratie van de Gaswet en de Elektriciteitswet (Kamerstukken II 2011/12, 31 510, nr. 47). In deze stroomlijning en modernisering zullen ook de regels voor lokale energieopwekking aan de orde komen. De resultaten van de experimenten op grond van dit besluit worden daarbij betrokken. De regering heeft bij brief van de Minister van Economische Zaken van 8 november 2013 haar visie op lokale energieopwekking aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal gestuurd (kamerstukken II 2013/14, 30 196, 222), als uitwerking van de afspraken in het Energieakkoord. In deze visie wordt uitgesproken dat lokale duurzame energieopwekking en -gebruik een welkome bijdrage is aan het realiseren van de beleidsdoelen op het gebied van duurzame energie en innovatie. In de visie is een ondersteunend beleid geschetst langs drie lijnen: innovatie, fiscale stimulering en regelgeving. Dit besluit is te beschouwen als uitwerking van de laatste beleidslijn.

1.3. Doel van dit besluit

Dit besluit beoogt burgers en bedrijven ruimte te bieden om, bij wijze van experiment, af te wijken van bij of krachtens de Elektriciteitswet 1998 (hierna de wet) gestelde regels. Het doel van de experimenten is te toetsen of het nodig is dat deze regels onverkort gelden voor lokale opwekking van duurzame energie[1]. Op de begrenzing van de experimenten wordt in paragraaf 2.2. nader ingegaan.

In dit besluit is niet voorzien in experimenten met betrekking tot de Gaswet. Reden daarvan is dat vooralsnog niet is gebleken dat er wel omschreven plannen bestaan voor experimenten, waarvoor een algemene maatregel van bestuur dienstig zou kunnen zijn.

In de komende vier jaar zal worden bezien in welke mate dit besluit

---

[1] Zie de kenmerken van een experiment, bladzijde 18 van het eindrapport «Het proberen waard» van het Interdepartementaal wetgevingsberaad inzake experimenteerbepalingen, die bij brief van 4 augustus 2000, kenmerk 5044595/00/6, door de Minister van Justitie aan de Tweede Kamer is aangeboden.

daadwerkelijk leidt tot:
a. meer toepassing van duurzame energie of warmtekrachtkoppeling op lokaal niveau
b. efficiënter gebruik van de beschikbare energie-infrastructuur of
c. meer betrokkenheid van energiegebruikers bij hun energievoorziening.

Aan het einde van deze vier jaar zal de Minister de resultaten van de experimenten beoordelen op deze effecten. Bij de beoordeling worden voorts de door de wet te beschermen belangen en de in de wet tot uitdrukking gebrachte verantwoordelijkheden betrokken, zoals betrouwbaarheid, betaalbaarheid en veiligheid van de elektriciteitsvoorziening en de bescherming van consumenten.

De beoordeling van de doeltreffendheid en de effecten van de experimenten wordt met een standpunt over de voorzetting, anders dan als experiment, aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal voorgelegd (artikel 7a, vierde lid, van de wet). Volgens de toelichting op het genoemde amendement zal dan worden bezien in hoeverre de wet een structurele wijziging behoeft.

1.4. Voortraject

De Minister van Economische Zaken heeft belangenorganisaties en deskundigen uitgenodigd om uiteen te zetten welke knelpunten in wet- en regelgeving men ziet voor projecten op het gebied van lokale energieopwekking en -gebruik. Daarna zijn de volgende activiteiten georganiseerd of is op verzoek van organisaties van belanghebbenden aan een bijeenkomst deelgenomen:
– bijeenkomsten in Utrecht, Leiden en Amsterdam met enkele honderden belangstellenden,
– een linked-in discussiegroep,
– specifieke bijeenkomsten met deskundigen en
– internetconsultatie.

Daarbij werden veel voorbeelden en voornemens uit de praktijk genoemd. Deze hebben als gemeenschappelijke kenmerken:
– Een gezamenlijk beheer van de productiemiddelen voor duurzame elektriciteit (zoals zonnepanelen en windmolens) door de gebruikers van de geproduceerde elektriciteit.
– Men wil de lokaal geproduceerde elektriciteit zelf kunnen leveren aan de deelnemers.
– Maximaliseren van het gebruik van de lokaal opgewekte elektriciteit door de energievraag aan te passen aan het aanbod (door o.a. vraagbeïnvloeding en opslag).
– Het vermoeden dat het praktisch en efficiënt is om het gehele lokale energiesysteem (productie, distributie en gebruik) onder te brengen in één organisatorische eenheid.
– Het vermoeden dat geïntegreerde lokale energiesystemen tot kostenvoordelen kunnen leiden. In dat verband vraagt men de mogelijkheid om lokale kosten en baten middels een eigen tariefsysteem, facturering en afrekening aan de afnemers in rekening te brengen.

Niet al deze elementen zijn binnen de bestaande wettelijke regels te realiseren. Gezamenlijk eigendom en beheer van productiemiddelen is wel mogelijk, maar de gevraagde integrale bedrijfsvoering is dat niet: netbeheer is immers gescheiden van productie en levering. Aan levering en netbeheer worden wettelijke eisen gesteld, voor het merendeel ter bescherming van consumenten en andere afnemers. Zo is voor het beheer van een distributienet het aanwijzen van een netbeheerder

wettelijk vereist; deze netbeheerder dient een aantal wettelijke taken uit te voeren (met name artikel 16 van de wet). De taken, voorwaarden en tarieven van deze netbeheerder zijn gereguleerd en staan onder toezicht van de Autoriteit Consument en Markt, waardoor de gevraagde zelfstandige toerekening van kosten en baten van netbeheer in lokale energieprojecten niet mogelijk is. Vanuit het oogpunt van consumentenbescherming is ook de levering van energie aan kleinverbruikers gebonden aan een vergunning met bijbehorende voorschriften en toezicht.

De geconsulteerde belangenorganisaties en deskundigen achten deze bepalingen belemmerend voor de verdere ontwikkeling van lokale duurzame energie en vragen om het mogelijk te maken hiervan af te wijken.

1.5. Veranderingen bij wijze van experiment

Bij de vaststelling van dit besluit is rekening gehouden met de belangen die door de wet worden beschermd; in de experimentele situaties waarvoor dit besluit ruimte biedt, kan die bescherming op een andere wijze worden vormgegeven dan de bescherming die de wet biedt. Die verschuiving van verantwoordelijkheden wordt met dit besluit, bij wijze van experiment, op een drietal terreinen mogelijk.

1.5.1. Zeggenschap in plaats van bescherming

Door deel te nemen in een coöperatie of een vereniging van eigenaren kiest de consument voor een vorm van zeggenschap. Die zeggenschap moet het belang van de consument waarborgen dat nu door de wet en door de toezichthouder wordt geboden. De leden van de vereniging zijn producent, leverancier, consument en, in het geval van een «projectnet» (zie 2.2.1.) netbeheerder tegelijk en kunnen elkaar in verenigingsverband aanspreken op voorwaarden en tarieven. Door het aanvragen van een ontheffing voor een experiment onttrekken de leden van de vereniging zich aan de bescherming van consumenten die de wet oplegt aan leveranciers en netbeheerders. In plaats daarvan nemen zij hun eigen verantwoordelijkheid voor de elektriciteitsvoorziening van zichzelf en hun omgeving. Deze verantwoordelijkheid is overigens begrensd in de reikwijdte van artikel 7a van de wet en de reikwijdte van bindende besluiten van de Europese Unie die in artikel 7a van de wet expliciet zijn uitgesloten (zie 1.6).

1.5.2. Dynamiek in plaats van standaardwaarden

Verwacht wordt dat het aanpassen van het energiegebruik van de deelnemers op het energie-aanbod uit de eigen productiemiddelen van de coöperatie of vereniging, zal bijdragen aan een betere benutting van deze productiemiddelen en een lagere (piek-) belasting van het betreffende elektriciteitsnet. Om deze dynamisering mogelijk te maken, zullen consumenten afwijken van «standaardprofielen» en zullen in de experimentele projecten ook andere kleinverbruikers dan consumenten kunnen deelnemen. Voor deze dynamisering zullen deelnemers kosten moeten maken, maar daar staan op den duur baten tegenover. Het wordt in de toegestane experimenten mogelijk, deze kosten en baten op een eigen manier over de deelnemers te verdelen. Het door de wet gegeven toezicht door de Autoriteit Consument en Markten zal zich beperken tot de Europees voorgeschreven toets van de methode van vaststelling van tarieven en voorwaarden (artikel 12 van dit besluit in samenhang met artikel 37, eerste lid, onderdeel a, van de richtlijn, bedoeld in artikel 1,

eerste lid, onderdeel m, van de wet, richtlijn nr. 2009/72/EG, betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor elektriciteit).

1.5.3. Zelfbeheer in plaats van afhankelijkheid

Op beperkte schaal, dat wil zeggen in de «projectnetten» (zie 2.2.1.), wordt het bij wijze van experiment mogelijk om de gehele voorziening van elektriciteit (opwekking, levering, distributie en gebruik) in eigen beheer te nemen, dat wil zeggen: in beheer van de coöperatie of vereniging van eigenaren. Deze vorm van zelfbeheer van de energievoorziening in de eigen omgeving komt in de plaats van de toedeling van verantwoordelijkheden aan bestaande producenten, leveranciers en netbeheerders waarbij de consument slechts een beperkte en betrekkelijk passieve rol heeft. De introductie en uitrol van de zogeheten «slimme meter» zal, naar verwachting van de regering, al bijdragen aan het activeren van de energiegebruiker; de nu voorgestane experimenten kunnen daar een extra dimensie aan geven.

1.6. Begrenzing door bindende besluiten van de Europese Unie

Mogelijke afwijkingen van de wet zijn getoetst aan bindende besluiten van de Raad van de Europese Unie, het Europees parlement en de Raad gezamenlijk of van de Europese Commissie. Het gaat met name om regels over de vrijheid van leverancierskeuze («derdentoegang») en om de bescherming van afnemers (redelijke tarieven en voorwaarden). Ook is bezien of de mogelijke afwijkingen strijdig zouden zijn met de hoofdlijnen van de geldende regels voor marktordening. Daarbij gaat het vooral om de onafhankelijkheid van de netbeheerder en het verbod voor netbeheerders om activiteiten in concurrentie uit te voeren. Vastgesteld is dat dit besluit niet in strijd is met die regels.

Artikel 7, derde lid, eerste alinea, van richtlijn 2009/72/EG bepaalt dat lidstaten moeten zorgen voor specifieke vergunningprocedures voor kleine, gedecentraliseerde productie, rekening houdend met de beperkte grootte en het beperkte potentiële effect. Dit besluit hanteert met het instrument van de ontheffing een procedure die rekening houdt met het bijzondere karakter van experimenten met decentrale opwekking van duurzame elektriciteit. De overeenkomstige toepassing van artikel 20 van de wet (die betrekking heeft op toepassing van de Belemmeringenwet Privaatrecht) wordt gevolg gegeven aan het bepaalde in de derde alinea van artikel 7, derde lid, van richtlijn 2009/72/EG dat specifieke regels voor grondgebruik op niet discriminerende wijze worden vastgesteld. Dit betekent dat een vereniging die een net of een deel van een net aanlegt in een onroerende zaak van een ander een beroep kan doen op de Belemmeringenwet Privaatrecht, zoals een netbeheerder dat kan.

De lidstaat mag volgens artikel 26, vierde lid, van richtlijn 2009/72/EG toestaan dat een geïntegreerd elektriciteitsbedrijf wordt gevormd dat tot een maximum van 100.000 afnemers bedient of kleine geïsoleerde systemen bedient. Dit besluit is met dat artikel in overeenstemming. In 2.2. wordt aangegeven dat dit besluit binnen die begrenzing blijft en wordt verder ingegaan op de gekozen begrenzing.

Tevens is bezien hoe dit besluit zich verhoudt tot onderdelen van bindende besluiten van de Europese Unie met betrekking tot bevordering van het gebruik van energie uit hernieuwbare bronnen. Zo stelt artikel 16, eerste lid, van richtlijn 2009/28/EG van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 23 april 2009 ter bevordering van het gebruik van energie uit hernieuwbare bronnen en houdende wijziging en intrekking van Richtlijn 2001/77/EG en Richtlijn 2003/30/EG (PbEU 2009,

L 140) dat lidstaten passende maatregelen nemen om «ontwikkeling van elektriciteitsopwekking uit hernieuwbare energiebronnen te bevorderen». Dit besluit bevordert deze ontwikkeling door experimenten toe te staan die afwijken van de wet om te bezien in hoeverre wettelijke regels een belemmering vormen voor decentrale opwekking van duurzame elektriciteit.

Volgens artikel 36, aanhef en onderdelen d en e, van richtlijn 2009/72/EG van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 13 juli 2009 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor elektriciteit en tot intrekking van Richtlijn 2003/54 (PbEU 2009, L 211) (hierna: richtlijn 2009/72/EG) is de regulerende instantie, dat wil zeggen in Nederland de Autoriteit Consument en Markt, gehouden bij te dragen aan de integratie van kleinschalige productie van elektriciteit uit hernieuwbare energiebronnen in distributienetwerken. Daartoe voorziet deze richtlijn in artikel 37, eerste lid, onderdeel a, onder meer in de bevoegdheid tot het goedkeuren van de berekeningsmethode van de tarieven en wordt deze bevoegdheid in artikel 12 van dit besluit met betrekking tot de tarifering door verenigingen van de opgewekte elektriciteit aan de Autoriteit Consument en Markt verleend. Ook het toezicht door de Autoriteit Consument en Markt op de uitvoering van de krachtens dit besluit verleende ontheffingen krachtens artikel 5a, eerste lid, eerste zinsdeel, van de wet draagt bij aan de integratie van kleinschalige productie van elektriciteit uit hernieuwbare bronnen in distributienetwerken, bijvoorbeeld in het geval een netbeheerder niet meewerkt met de uitvoering van de ontheffing.

1.7. Vormgeving van dit besluit

De regering heeft ervoor gekozen om met dit besluit vooraf de contouren vast te leggen van de mogelijke afwijkingen van de wet en de daarbij geldende voorwaarden. Binnen die contouren kunnen burgers en bedrijven hun experiment vorm geven, waarna, na toetsing, een ontheffing wordt verleend. Deze vorm is gekozen omdat de regering uit de resultaten van de experimenten wil kunnen afleiden in hoeverre de in het geding zijnde wettelijke regels daadwerkelijk van invloed zijn op het bevorderen van lokale duurzame energie. Daarnaast is het van belang dat betrokkenen buiten de experimenten van tevoren weten waar zij aan toe zijn. Een andere vorm, bijvoorbeeld een open inschrijving voor projecten met een algemene vrijstelling van wettelijke regels, zou naar het oordeel van de regering deze doelen niet dienen.

2. Contouren van dit besluit

In overeenstemming met artikel 7a, derde lid, van de Elektriciteitswet is in dit besluit bepaald:
– voor welke categorieën afnemers de afwijkingen gelden (2.1);
– de omvang van de betrokken groepen afnemers (2.2);
– welke afwijkingen van de wet zijn toegestaan (2.3);
– het aantal experimenten (2.4);
– de maximale experimentduur (2.5);
– hoe de experimenten na afloop geëvalueerd worden (2.6).

2.1. Categorieën afnemers

De regering heeft er voor gekozen primair de groep kleinverbruikers als object voor dit besluit te kiezen en binnen die groep de nadruk te leggen op consumenten. De overweging daarbij is, dat de wet nu geen andere aangepaste reguleringsvormen voor kleinverbruikers kent: de aangepaste reguleringsvormen voor andere categorieën afnemers (zoals de regels

rond de «directe lijn» (artikel 1, eerste lid, onderdeel ar en subonderdeel 2, van de wet) en het «gesloten distributie systeem» (artikel 15 van de wet) staan niet open voor kleinverbruikers.

Over de term «consumenten» het volgende. In de bestaande energieregelgeving wordt alleen het (technische) begrip «kleinverbruiker» gehanteerd, dat gebaseerd is op een aansluiting van 3*80A.

Dit begrip is ruimer dan de definitie van «consument». Dit besluit gaat uit van het begrip «consument» in overeenstemming met artikel 5, eerste lid, van Boek 7 van het Burgerlijk Wetboek en de Europese richtlijnen inzake consumentenbescherming, waarvoor wetgeving in voorbereiding is. Het ligt in het voornemen om deze begripsaanduiding ook in de rest van de energiewetgeving te hanteren.

De reden waarom de regering de nadruk legt op betrokkenheid van consumenten is de volgende. Door technische ontwikkelingen wordt het voor energieconsumenten steeds aantrekkelijker, op lokaal niveau zelf (duurzame) elektriciteit te produceren. De rollen van consument en die van producent (er wordt al gesproken van «prosumenten») gaan daardoor steeds vaker door elkaar lopen. Voor het energiesysteem als geheel en voor het bereiken van de doelen van het energiebeleid is deze ontwikkeling gunstig, zoals ook is aangegeven in de reeds aangehaalde «Visie lokale energie»:

– De combinatie van productie en gebruik kan leiden tot meer energiebewustzijn, met een positieve invloed op energiebesparing en op de hoeveelheid gebruikte duurzame energie.

– De netverliezen kunnen lager zijn door de productie van energie dicht bij het gebruik.

– De piekbelasting van de elektriciteitsnetten kan dalen door de afstemming van elektriciteitsgebruik op de beschikbare (duurzame) productie met besparingen op onderhoud en vervangingsinvesteringen als gevolg.

De experimenten als gevolg van dit besluit hebben tot doel te bezien in welke mate en onder welke voorwaarden de verwachte voordelen zich daadwerkelijk zullen voordoen.

2.2. Omvang van de betrokken groepen afnemers

Over de omvang van de experimenten is in de voorbereiding van dit besluit gesproken met belangenorganisaties en deskundigen (zie 1.4). Ook is over dit onderwerp veelvuldig gereageerd in de internetconsultatie (zie 6.2.). Bij de keuze voor een bepaalde omvang hebben de bescherming van consumenten en de betrouwbaarheid van de elektriciteitsvoorziening een belangrijke rol gespeeld, naast de verwachte leereffecten in de uit te voeren experimenten. Alles overwegende heeft de regering besloten met deze regeling twee soorten experimenten mogelijk te maken. Het onderscheidende element is de rol van de netbeheerder en de verbinding met het net van de netbeheerder.

De twee soorten experimenten zijn:

– «Projectnetten»

Deze bestaan uit een gezamenlijk net van ten hoogste 500 kleinverbruikers; dit gezamenlijk net heeft slechts één aansluiting op het net van een netbeheerder. Binnen het domein van het projectnet mag productie, levering en netbeheer gecombineerd worden (artikel 2, eerste lid, onderdeel b, van dit besluit).

– «Grote experimenten»

Deze zijn gelegen binnen het verzorgingsgebied van een regionale netbeheerder en omvatten ten hoogste 10.000 kleinverbruikers, in hoofdzaak consumenten. In deze experimenten blijft de regionale

netbeheerder zijn onafhankelijke wettelijke taak vervullen (artikel 2, eerste lid, onderdeel a, van dit besluit).

2.2.1. Betrokkenheid van de deelnemers

De gevraagde afwijking van de bestaande regels wordt uitsluitend mogelijk gemaakt voor projecten waarin de deelnemers gezamenlijk zeggenschap kunnen uitoefenen, onder meer over de tarieven (artikelen 12) en voorwaarden (artikel 2, tweede lid, van dit besluit in samenhang met het artikel 26b, eerste lid, van de wet). Om dit te bereiken stelt het besluit als voorwaarde dat de experimentele projecten de rechtsvorm van een coöperatie of Vereniging van Eigenaren (VvE) kiezen. Door de directe zeggenschap van de deelnemers kunnen zij hun eigen verantwoordelijkheid waarmaken en kan het toezicht door de toezichthouder beperkt blijven. Met dit besluit worden de hierna volgende afwijkingen van wet- en regelgeving mogelijk.

2.2.2. Projectnetten

Aan een projectnet worden ten hoogste 500 afnemers aangesloten via één aansluiting aan het net van de regionale netbeheerder. Het begrip «projectnet» sluit hiermee aan bij het wettelijke systeem van een gesloten distributiesysteem dat in de artikelen 1, eerste lid, onderdeel aq, en 15 van de wet is geregeld. De regering acht dit een overzichtelijk systeem. Anders dan bij een gesloten distributiesysteem het geval is, zijn aan een projectnet kleinverbruikers van elektriciteit aangesloten.

In een projectnet wordt de mogelijkheid geboden experimenten uit te voeren met een integrale bedrijfsvoering door combinatie van productie, levering en netbeheer. Voorwaarde is dat de beheerder van het projectnet, met behoud van de netbeheertaak en productieinstallatie, altijd de vrije leverancierskeuze van afnemers waarborgt door andere leveranciers toegang tot zijn net te verlenen (derdentoegang). Ook is het van belang dat goed wordt geregeld hoe deze dienstverleningscontracten kunnen worden beëindigd, in het geval een deelnemer een andere keuze maakt of wanneer het experiment voortijdig wordt gestopt. Dit laatste dient overigens privaatrechtelijk geregeld te worden, niet via dit besluit (artikel 7, eerste lid, onderdelen x en y).

De Minister stelt het aantal experimenten vast, waarvoor een ontheffing kan worden verstrekt. Het voornemen is gedurende vier jaar toe te staan dat in beginsel tien experimenten per jaar in uitvoering worden genomen, derhalve in totaal 40 experimenten. De reden hiervoor is dat de uitvoeringslasten beheersbaar blijven en er voldoende informatie op tafel komt om te besluiten over vervolgstappen.

2.2.3. «Grote experimenten»

Naast de projectnetten maakt dit besluit experimenten van een grotere omvang mogelijk. Gedurende vier jaar kunnen 10 van deze «grote» experimenten tot een maximum van 10.000 afnemers in uitvoering worden genomen, derhalve in totaal 40 experimenten. Door het grotere aantal afnemers zal er waarschijnlijk een grotere variëteit aan afnemers zijn, waardoor er andere leereffecten kunnen optreden dan bij de projectnetten.

De omvang van deze experimenten is zo gekozen dat de deelnemers, in het verband van de coöperatie of vereniging, een directe invloed kunnen uitoefenen op de tarieven en voorwaarden van de energielevering. Daarnaast is op de gekozen schaal waarschijnlijk een goede afstemming

mogelijk tussen de afname van elektriciteit door de deelnemers enerzijds en het aanbod vanuit de gezamenlijke productie-installaties anderzijds (zoals zon PV (zon fotovoltaïsch), wind, Warmtekrachtkoppeling (WKK)). Een aantal van 10.000 afnemers komt naar het oordeel van de regering bovendien overeen met de schaal van een dorp of een wijk. Op deze schaal zullen de voor- en nadelen van een lokale energievoorziening zich waarschijnlijk goed kunnen manifesteren, zodat de beoordeling van de experimenten tot heldere conclusies voor de regelgeving kan leiden. De regering acht een omvang van meer dan 10.000 afnemers niet verantwoord in verband met het experimentele karakter van dit besluit.

Als voorwaarde aan een «groot experiment» stelt de regering dat het experiment in hoofdzaak (ten minste 80%) betrekking moet hebben op consumenten. De overige 20% afnemers kan bestaan uit andere kleinverbruikers (aansluiting tot maximaal 3*80A), zoals kleine bedrijven. Deze eis is noodzakelijk om de belasting van het net van de regionale netbeheerder in het experiment beperkt te houden met het oog op de betrouwbaarheid van de elektriciteitsvoorziening. Onder de gestelde voorwaarden worden geen effecten verwacht op de elektriciteitsvoorziening als geheel. De regering heeft daarbij het belang van de betaalbaarheid van de elektriciteitsvoorziening en de positie van netbeheerders en producenten in verband met programmaverantwoordelijkheid meegewogen.

De regering benadrukt dat het netbeheer in deze «grote experimenten» onafhankelijk blijft van productie en levering. Netbeheerders hebben geen zeggenschap in de vereniging die decentraal elektriciteit opwekt. Wel krijgen netbeheerders en andere partijen de gelegenheid om aan het welslagen van het experiment bij te dragen. De regering acht betrokkenheid van de onafhankelijke netbeheerder in het belang van de betrouwbaarheid en veiligheid van het net en daarmee ook in het belang van de deelnemers aan een experiment. De deelnemers aan het experiment kunnen gebruik maken van de professionele ervaring van de betrokken netbeheerder, waardoor de risico's tijdens het experiment en het risico op mislukking afnemen. Bovendien kan door betrokkenheid van de netbeheerder zeker worden gesteld, dat het experiment na afloop op een redelijke manier kan worden overgedragen als dit aan de orde mocht zijn.

2.3. Toegestane afwijkingen van de wet

2.3.1. Afstemmen van aanbod en vraag

Inrichting en bedrijfsvoering van het lokale energiesysteem mag bij projectnetten worden geoptimaliseerd door het combineren van productie, levering en netbeheer in het betrokken gebied. In «grote experimenten» dient het netbeheer onafhankelijk te blijven van productie en levering. Het optimaliseren van aanbod en vraag kan door technische voorzieningen dan wel door financiële prikkels. Wat het eerste betreft valt te denken aan lokale productie (uit duurzame energiebron dan wel uit WKK), aan ICT en aan opslagvoorzieningen, zoals accu's van elektrische voertuigen of warmtebuffers. Wat het tweede betreft valt te denken aan specifieke tariefsystemen waarmee de aanpassing van energievraag aan het momentane aanbod («vraagsturing») wordt beloond. Dit besluit maakt het experimenteren met zulke afwijkende tariefsystemen mogelijk (artikel 12).

2.3.2. Aanleg van het net

Indien nodig kan het worden toegestaan dat een projectnet wordt aangelegd door een andere partij dan de voor dat gebied aangewezen regionale netbeheerder, bijvoorbeeld bij de aanleg van een nieuwe wijk. De regering verwacht dat netbeheerders in de regel deze netten zullen aanleggen, maar het besluit sluit niet uit dat initiatiefnemers zelf hiertoe kunnen overgaan. Er wordt dan wel van de initiatiefnemers verwacht dat zij hun net aanleggen volgens de geldende technische specificaties; dit om de regionale netbeheerder in staat te stellen het net zonder veel moeite in beheer over te nemen wanneer het experiment ten einde is gekomen.

2.3.3. Beheer van het net

Ten aanzien van het beheer van het net onderscheidt de regering twee elementen. Enerzijds gaat het om aanleg en onderhoud van de technische componenten («asset management») van het net, anderzijds om het geleiden van energiestromen, dempen van piekbelasting en vraagbeïnvloeding, al dan niet door middel van nieuwe ICT («system operation»). Dit besluit maakt het mogelijk om, bij wijze van experiment, deze twee elementen te scheiden. Bij de projectnetten kunnen beide functies door een andere partij dan de regionale netbeheerder worden vervuld, bij de «grote experimenten» kan de «system operation» worden uitgevoerd door een derde partij maar blijft het «asset management» in handen van de regionale netbeheerder. Artikel 7, eerste lid, onderdeel x, regelt dat er voldoende voorzieningen getroffen worden, zodanig dat een netbeheerder, zo nodig taken van de houder van de ontheffing over kan nemen.

2.3.4. Tarieven en voorwaarden

In de experimenten kan worden afgeweken van de wettelijke bepalingen ten aanzien van tarieven (artikel 2, tweede lid, en 12 van dit besluit in samenhang met de artikelen 26b, 28, eerste lid, 29, eerste lid, en 30a van de wet) en voorwaarden (artikel 2, tweede lid, van dit besluit in samenhang met het artikel 26b, eerste lid van de wet). Het voordeel hiervan kan zijn dat de baten en kosten die voortvloeien uit de specifieke functionaliteiten van het experiment, op een redelijke manier verrekend worden met de deelnemers. Het kan bijvoorbeeld gaan om baten als gevolg van een lagere piekbelasting (en navenant lagere netinvesteringen) of om specifieke tarieven voor afnemers die deelnemen aan vraagsturing. Ook een betere benutting van de duurzaam geproduceerde elektriciteit door de vraagsturing kan tot baten leiden, die gevolgen heeft voor de tarieven voor de afnemers die aan het project deelnemen.

Met dit besluit wordt bij wijze van experiment bovendien een andersoortige tariefregulering mogelijk, waarin de ACM alleen de methode tot vaststelling van de tarieven goedkeurt en niet de tarieven zelf (artikel 12). Hiermee wordt een zo eenvoudig mogelijke procedure gehanteerd. Dit beperkt de werklast voor de vereniging en de ACM bij het vaststellen van tarieven voor decentrale opwekking van elektriciteit.

2.3.5. Leveranciersvergunning en -verplichtingen

De vereniging is de lokale leverancier in het experimentgebied. De vereniging heeft daartoe een vergunning als bedoeld in artikel 95a, eerste lid, van de wet (artikel 13, aanhef), waaraan voorschriften kunnen worden verbonden en die in voorkomend geval, al dan niet geheel of gedeeltelijk of tezamen met de ontheffing kan worden ingetrokken (artikel 14, onderdeel c). De vereniging is niet gehouden om ook buiten het experi-

mentgebied te leveren (artikel 14, onderdeel a). Als keerzijde van deze afwijking van de wet vloeit uit de positie van de vereniging als lokale leverancier voort dat de vereniging alleen aan de deelnemers van het experiment levert en de nodige betalingen voor systeemdiensten op zich neemt.

Van belang is dat artikel 7, eerste lid, onderdeel y, regelt dat er voldoende voorzieningen getroffen worden, zodanig dat een leverancier zo nodig taken van de houder van de ontheffing over kan nemen.

Een leverancier, anders dan de vereniging, die op verzoek van een afnemer in het experiment elektriciteit levert (derden-toegang) is niet verplicht om alle bedragen als gevolg van wettelijke taken te factureren (artikel 14). De vereniging is daarvoor verantwoordelijk. De landelijk netbeheerder brengt het tarief voor systeemdiensten voor het project bij de vereniging in rekening. Hiermee zijn verplichtingen die de wet oplegt, verdeeld over verschillende partijen, namelijk de vereniging en de leverancier die in voorkomend geval op verzoek van een afnemer elektriciteit levert. Uit overleg met verschillende deskundigen is gebleken dat dit administratief uitvoerbaar is.

2.3.6. Producentenverplichting

De vereniging heeft in het experiment productie-installaties in beheer en fungeert dan ook als producent. De vereniging fungeert daarnaast ook als leverancier aan de deelnemers. De vereniging draagt als producent programmaverantwoordelijkheid. Aan de totale opwekcapaciteit per experiment is een maximum gesteld, in de zin dat de gezamenlijke productie in hoofdzaak voor eigen gebruik van de deelnemers dient te zijn. Eventueel toch optredende overschotten, dat wil zeggen elektriciteit die de deelnemers zelf niet kunnen gebruiken, kan de vereniging aanbieden aan leveranciers buiten het experiment.

2.4. Aantal en rangschikking van experimenten

Artikel 7a van de wet stelt dat in het besluit het aantal situaties wordt bepaald waarin een afwijking is toegestaan. Er moet daarbij een afweging worden gemaakt tussen het aantal verwachte experimenten, hun diversiteit en het daarmee te bereiken leereffect enerzijds, en een beperking van uitvoeringslasten anderzijds. De regering heeft gekozen voor een tendersysteem om per jaar in beginsel 10 «grote experimenten» te selecteren, waarvoor een ontheffing wordt verleend.

Voor een tendersysteem is gekozen om de meest vernieuwende projecten door te laten gaan.

Het aantal «projectnetten» wordt bij het besluit tot openstelling van de tender aan een nader te bepalen maximum gebonden; vooralsnog wordt uitgegaan van tien projecten per jaar. De Minister beoordeelt deze projecten op volgorde van binnenkomst. Door de specifieke voorwaarden aan een projectnet zullen er naar verwachting minder aanvragen ingediend worden en zullen deze projecten meer eenvormig zijn. Een arbeidsintensieve vergelijking van projecten door Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO.NL) is daarom niet nodig. Bovendien ontlast deze werkwijze ook de administratieve last voor de initiatiefnemers.

Jaarlijks wordt een tender uitgeschreven door RVO.NL namens de Minister van Economische Zaken. Deze dienst beoordeelt de voorstellen, maar de verantwoordelijkheid voor de uitvoering ligt bij de indiener van de aanvraag om ontheffing. Om voor de status «experiment» in aanmerking te komen (projectnet dan wel «groot experiment») zijn een

aantal ingangseisen geformuleerd, die indien daaraan niet wordt voldaan tot weigering van de ontheffing leiden (artikel 7).

De belangrijkste eisen zijn, in algemene bewoordingen, de volgende:

a. De gevraagde ontheffingen zijn essentieel en doorslaggevend voor het welslagen van het experiment en kunnen niet krachtens een ander artikel van de Elektriciteitswet 1998 worden verleend, zoals bijvoorbeeld artikel 15 van de wet voor een gesloten distributiesysteem.

b. Alle afnemers zijn aangesloten op een midden- of laagspanningsnet van dezelfde regionale netbeheerder.

c. De transport- en leveringszekerheid van elektriciteit is voor alle deelnemers gegarandeerd.

d. Het project voldoet aan de eisen die gelden voor een veilige elektriciteitsvoorziening en bevat voldoende waarborgen voor de bescherming van consumenten en het milieu.

e. De afnemers zijn allen lid van een vereniging met gelijke verenigingsrechten.

f. De vereniging:

– is eigenaar van de productiemiddelen voor duurzame elektriciteit,

– bepaalt de voorwaarden en tarieven voor levering middels een «modelcontract» dat de goedkeuring kan verwerven van de Autoriteit Consument en Markt en

– heeft aantoonbaar de nodige organisatorische, financiële en technische kwaliteiten voor het uitvoeren van zijn taak.

g. Het is aannemelijk dat de leden van de vereniging de kosten van het project op korte en middellange termijn kunnen dragen.

h. Er worden afdoende voorzieningen getroffen:

– Voor het geval een afnemer elektriciteit wil afnemen van een andere leverancier dan de vereniging («derdentoegang»).

– Om het project na afloop te kunnen overdragen aan een netbeheerder en betrokken leveranciers.

Voorstellen voor «grote experimenten» die volgens bovenstaande toelatingseisen in aanmerking komen, worden vervolgens gerangschikt naar de volgende criteria:

a. Toename van het aandeel duurzame c.q. uit WKK afkomstige elektriciteit in het gebruik van de deelnemers. Gezien het doel van de regeling en de beleidscontext geniet het eerstgenoemde de voorkeur; dit zal in de waardering dan ook de boventoon voeren. Aan de indieners van een experimentvoorstel zal gevraagd worden zelf een referentiesituatie aan te geven; doel van het experiment is immers om aan te tonen of, en in welke mate, de verleende vrijstelling heeft bijgedragen aan het welslagen. De uitvoerders van het experiment kunnen dat zelf het beste meten en aannemelijk maken.

b. Verlaging van de (piek-) belasting van het gebruikte net. Dit kan door het synchroniseren van de vraag naar elektriciteit met het aanbod uit de beschikbare (eigen) installatie en door het gebruik van energie-opslagtechnieken. Of deze lokale afstemming van vraag op aanbod ook kosteneffectief is, zullen de resultaten van het experiment moeten uitwijzen.

c. De slaagkans van het voorgestelde experiment.

d. Het herhalingspotentieel, dat wil zeggen de mate waarin het aannemelijk is dat projecten voor lokale duurzame energieopwekking en -gebruik in andere dan de experimentele omstandigheden, bij dezelfde soort ontheffingen, een soortgelijk resultaat zullen behalen;

e. De betrokkenheid van consumenten. Betrokkenheid van consumenten is essentieel voor het welslagen van het experiment. Aan de indieners zal, naast de vereiste (model-) overeenkomst tussen leden van de vereniging, gevraagd worden hoe zij deze betrokkenheid denken vorm te geven.

f. De diversiteit. Doel van de experimentenregeling is het behalen van een zo groot mogelijk leereffect. Dat kan worden bereikt door een zo groot en divers mogelijk aanbod aan experimenteersituaties. Vandaar dat twee experimenten die vrijwel gelijk zijn in opzet, niet even hoog zullen scoren op dit criterium.

2.5. Maximale experimentduur

De specifieke bepalingen die op grond van dit besluit zijn vastgesteld, gelden gedurende de gehele looptijd van het experiment. Over de looptijd van experimenten is het volgende geregeld:

a. Artikel 2 van dit besluit beperkt het verlenen van ontheffingen tot vier jaar na de inwerkingtreding. Na vier jaar worden derhalve geen ontheffingen meer verleend, zodat er geen experimenten meer bij komen.

b. De ontheffingen hebben een geldingsduur van tien jaar (artikel 15, eerste lid). Op grond van het gehouden vooroverleg heeft de regering deze termijn redelijk geacht. Een verlenging van die termijn is mogelijk op grond van de economische levensduur van de componenten waarin, speciaal voor het experiment, is geïnvesteerd.

c. Indien blijkt dat voor de uitvoering van het experiment een langere duur dan tien jaar nodig is, kan daartoe met artikel 15, tweede lid, in worden voorzien in het geval:

– voor uitvoering van het experiment geen wettelijke voorzieningen zijn getroffen en beëindiging van het experiment in redelijkheid niet gevergd kan worden of

– voor de investeringen die voor het experiment zijn gedaan een langere afschrijvingstermijn tegen economische waarde geldt dan tien jaar. Artikel 9, onderdeel i, voorziet in de intrekking van een ontheffing voor een project dat geen of slechts een geringe bijdrage levert aan ontwikkelingen op het gebied van decentraal opgewekte duurzame elektriciteit of elektriciteit opgewekt in een installatie voor warmtekrachtkoppeling.

Voor zover er tijdens of na afloop van de experimenten sprake is van de overdracht van netten kan worden teruggegrepen op het bestaande wettelijke kader waarin voorzien is in regels om tot de waardebepaling van een net te komen.

2.6. Monitoring, beoordeling en evaluatie

De regering maakt onderscheid tussen de monitoring van de experimenten, de beoordeling van de behaalde resultaten en de evaluatie van dit besluit.

2.6.1 Monitoring en beoordeling van experimenten

De voortgang van de experimenten wordt gemonitord. Met het oog daarop wordt van de initiatiefnemers van het experiment gevraagd, metingen te (laten) verrichten aan de hand waarvan de bereikte resultaten kunnen worden nagegaan. Ook wordt van de initiatiefnemers gevraagd om een vergelijkbare verbruikssituatie, maar dan zonder de verleende ontheffing, aan te wijzen. Een oordeel over het welslagen van elk experiment afzonderlijk zal worden geveld aan de hand van een verslag dat vier jaar en drie maanden na het verlenen van de ontheffing wordt overgelegd. Het verslag wordt beoordeeld aan de hand van vragen die overeenkomen met de criteria die zijn gesteld voor de rangschikking van «grote experimenten».

2.6.2. Evaluatie van dit besluit

Na vier tenderrondes zal de regering bezien in hoeverre dit besluit aan de verwachtingen voldoet.

Dit houdt in dat de regering zal laten onderzoeken in hoeverre er een voldoende aantal voorstellen en voldoende verschillende voorstellen voor experimenten uit de markt zijn gekomen. Desgewenst kan, indien er meer experimenten nodig zijn, na wijziging van artikel 2 van dit besluit in nieuwe tenderrondes worden voorzien.

2.6.3. Eindoordeel over uitgevoerde experimenten

Na vier jaar zal de Minister een oordeel over het verloop en de resultaten van alle experimenten tezamen aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal zenden. Het moment voor dit oordeel zal zo worden gekozen dat daarin ook de voorlopige resultaten van de vierde en laatste ronde experimenten kunnen worden meegenomen. Dit oordeel zal de Minister baseren op de mate waarin, als gevolg van de bepalingen van het experiment:

a. de toepassing van duurzame energie in de experimenten significant hoger is geweest dan in vergelijkbare situaties in Nederland;

b. in de netwerken van de experimenten significant minder zware piekbelastingen zijn opgetreden dan in vergelijkbare situaties met een conventionele energievoorziening;

c. deelnemers aan het experiment een significant grotere betrokkenheid hebben bij de (gezamenlijke) energievoorziening dan elders in Nederland.

Artikel 7a, vierde lid, van de wet vergt van de Minister dat hij op grond van dit oordeel zal aangeven hoe de experimenten, anders dan als experiment, kunnen worden voortgezet. Daarnaast zal dit oordeel worden gebruikt om te bepalen hoe met soortgelijke situaties in de toekomst zal worden omgegaan.

3. Taken en verantwoordelijkheden bij experimenten

Uit de gevoerde gesprekken, de internetconsultatie en het commentaar van de Autoriteit Consument en Markt (ACM) (zie paragraaf 4) bleek de noodzaak de (nieuwe) rollen, taken en bevoegdheden bij de uitvoering van experimenten te verduidelijken. Dit bleek nodig omdat dit besluit een nieuwe partij introduceert naast de traditionele partijen (producent, leverancier en netbeheerder), te weten de ontheffinghouder van een experiment. Deze neemt bepaalde taken en verplichtingen van de traditionele partijen over terwijl voor hen ook nog taken resteren. In deze paragraaf wordt aangegeven welke taken de verschillende partijen hebben.

3.1 De ontheffinghouder

Krachtens artikel 2 van dit besluit kan de Minister van Economische Zaken ontheffing verlenen van bepalingen van de wet die te maken hebben met netbeheer. Ontheffing wordt verleend van het verbod, bedoeld in de artikelen 16, derde lid, en 16a in samenhang met artikel 16, eerste lid, met uitzondering van de onderdelen h, j en m, en 93 van de wet.

Voor een projectnet wordt geen netbeheerder aangewezen. Het project, dat in de aanvraag is omschreven, waarvoor ontheffing is verleend en de daarbij gegeven voorschriften alsmede de artikelen 10, 11 en 12 zijn bepalend voor de verplichtingen van de houder van de ontheffing met betrekking tot netbeheer. Alleen de leden van de vereniging kunnen

aangesloten zijn op een projectnet. Wanneer individuele elektriciteitsgebruikers geen lid zijn maar wel fysiek zijn aangesloten op het netwerk van de vereniging, gelden voor hen de tarieven en voorwaarden zoals die in het verzorgingsgebied van de reguliere regionale netbeheerder van kracht zijn.

Voor de verplichtingen van de houder van de ontheffing met betrekking tot levering en productie geldt dat de houder van de ontheffing wordt beschouwd als zowel producent als leverancier in overeenstemming met artikel 1, eerste lid, onderdelen f en g, van de wet. De ontheffinghouder is van rechtswege houder van een vergunning voor het leveren van elektriciteit aan kleinverbruikers (artikel 13).

Ontheffinghouders hebben verplichtingen ten aanzien van de informatiecode. Voor wat betreft de totstandkoming stelt artikel 54 dat een voorstel wordt gedaan door een representatief deel van de ondernemingen. Reeds nu zijn er verenigingen die zich aansluiten bij de bestaande brancheorganisaties. Deelneming aan het overleg van deze organisaties bevordert de totstandkoming van decentrale duurzame opwekking van elektriciteit.

3.2. De netbeheerder

Artikel 10, vierde lid, onderdeel a, voorziet erin dat in het geval van een projectnet geen afzonderlijke netbeheerder wordt aangewezen. Deze werkwijze komt overeen met de bepalingen voor een gesloten distributie systeem (artikel 15, vijfde en zesde lid, van de wet). Bij een «projectnet» is de regionale netbeheerder dus niet (meer) betrokken; het is de ontheffinghouder die de betreffende taken en verplichtingen heeft overgenomen (met de uitzonderingsbepalingen die dit besluit stelt). Wanneer een vereniging er toch de voorkeur aan zou geven om niet zelf de verantwoordelijkheid te dragen voor het lokale netbeheer maar dit in handen te laten van de regionale netbeheerder, is geen sprake meer van een «projectnet» maar van een «groot experiment», zij het met een beperkt aantal deelnemers. Niet slechts het aantal deelnemers is bepalend voor de categorie van het experiment, maar ook de positie van de regionale netbeheerder.

In een «groot experiment» werkt de ontheffinghouder samen met de netbeheerder. De regionale netbeheerder is de netbeheerder als bedoeld in de wet, tenzij bij de ontheffing in de overdracht van een taak is voorzien. Voor de regionale netbeheerder geldt dat deze krachtens artikel 11 van enkele verplichtingen is ontheven. De regionale netbeheerder is met artikel 11 tevens ontheven van het beheer van een projectnet dat aan het net verbonden is tenzij een overeenkomst tussen de houder van de ontheffing in een andere regeling voorziet (artikel 10, vierde lid, onderdeel b).

In een «groot experiment» blijft beheer en onderhoud («asset management») van het netwerk in handen van de regionale netbeheerder, terwijl de «systems operation», het geleiden van de energiestromen, in handen kan worden gegeven van een andere partij. Die partij kan de ontheffinghouder zijn, maar die kan deze taak ook uitbesteden aan een derde.

3.3. De leverancier

Voor leveranciers (naast de ontheffinghoudende vereniging) geldt dat zij krachtens artikel 14 van enkele verplichtingen ontheven zijn. De bepalingen in de wet die betrekking hebben op leveranciers, zijn op de ontheffinghouder van toepassing. De vereniging vervult de rol van

leverancier binnen het experiment. Facturering van kosten, waaronder systeem- en netkosten, aan experimentdeelnemers wordt gedaan door de vereniging conform het zgn. leveranciersmodel.

3.4. De producent

Tevens heeft de vereniging de productie-installaties in het experiment in beheer. Als producent draagt de vereniging programmaverantwoordelijkheid: tegenover een bepaald aanbod van geproduceerde stroom moet een gelijke mate van afname worden gegarandeerd. Dit proces verloopt via de gangbare marktmechanismen. Indien het productieaanbod van de vereniging hoger is dan de vraag binnen het experiment, dan kan de overtollige stroom verhandeld worden aan derden buiten het experiment. De vereniging kan evenwel niet leveren aan kleinverbruikers die geen deel uitmaken van het experiment, omdat zij daarvoor niet over de benodigde leveranciers-vergunning beschikt. In het omgekeerde geval, als er minder «eigen» productie is dan vraag, zal de vereniging stroom moeten inkopen bij andere leveranciers om aan zijn contractuele leverings-verplichtingen aan de experimentdeelnemers te voldoen. Zowel de activiteiten die samenhangen met zijn programmaverantwoordelijkheid als producent als zijn leveringsverplichtingen als leverancier kan de vereniging uitbesteden aan een derde partij.

4. Uitvoerings- en handhavingstoetsen

RVO.NL heeft laten weten dat beoordeling van de ingediende voorstellen, toewijzing van ontheffingen en begeleiding van de beoogde experimenten kan plaatsvinden met de daarvoor ingezette middelen en menskracht.

Bij brief van 25 september 2013 is de ACM gevraagd een Uitvoerings- en Handhavingstoets (UHT) uit te voeren op het ontwerp van dit besluit. ACM beoordeelt het ontwerp als positief; op enkele onderdelen is het besluit naar aanleiding van het commentaar van ACM verduidelijkt.

ACM meent dat met het samenstel van bepalingen in dit besluit onduidelijkheden kunnen optreden over de taken en verplichtingen van de bij experimenten betrokken partijen. Om een eventuele onduidelijkheid te voorkomen is paragraaf 3 over taken en verantwoordelijkheden in deze Nota van Toelichting opgenomen.

ACM maakt uit artikel 10, eerste lid, van het besluit op dat de tariefstructuren en voorwaarden, die voor netbeheerders bij ministeriële regeling krachtens artikel 26b van de wet zijn vastgesteld, voor de experimenten gelden. Dit is in beginsel juist. Om te voorkomen dat door overeenkomstige toepassing van artikel 26b van de wet experimenten geen doorgang vinden, kan bij de ontheffing krachtens artikel 2, tweede lid, ook ontheffing worden verleend van de toepassing van de krachtens artikel 26b van de wet vastgestelde ministeriële regeling. Zoals aangegeven in paragraaf 2.3.4. keurt de ACM alleen de methode tot vaststelling van de tarieven goed, niet de tarieven zelf. Artikel 27 van de wet, dat de procedure voor het vaststellen van tariefstructuren regelt, is niet van overeenkomstige toepassing verklaard.

ACM maakt in zijn UHT een opmerking over de complexiteit van deze regeling. Volgens ACM had deze complexiteit vermeden kunnen worden als de regeling ontworpen zou zijn naar het voorbeeld van de experimenteerbepaling van de Crisis- en Herstelwet (CHW, in artikel 2.4). Onderdeel van de CHW is een van tevoren opgestelde lijst van (ruimtelijke) projecten waarop uitzonderingsbepalingen en ontheffingen mogelijk van toepassing

zouden kunnen zijn. Anders dan ACM meent is voor dit besluit echter niet op voorhand zo'n lijst met projecten te geven. Om zo'n lijst te maken zouden initiatiefnemers moeten weten welke soort van uitzonderingen en ontheffingen mogelijk worden gemaakt. Dat is wat nu met dit besluit gebeurt: van tevoren wordt duidelijk gemaakt van welke wettelijke bepalingen een uitzondering wordt gemaakt en van welke niet. Naar de mening van de regering komt dat de duidelijkheid voor de initiatiefnemers en de rechtszekerheid van de niet-deelnemers ten goede.

Verder merkt ACM op dat zij krachtens artikel 51 van de wet een rol heeft in het beoordelen en beslechten van geschillen tussen netbeheerders en andere partijen. ACM vraagt zich in de UHT af of deze rol ook van toepassing is. In de «grote» experimenten is dat het geval: daar is immers steeds een onafhankelijke netbeheerder aanwezig en is de taak van ACM onveranderd. In het geval van projectnetten is de bevoegdheid van de Minister om een ontheffing in te trekken vergelijkbaar met de bevoegdheid van de ACM om tot intrekking van de ontheffing bij een gesloten distributie systeem over te gaan. Daarnaast geldt voor projectnetten dat de ACM bevoegd is tot het beslechten van geschillen krachtens artikel 51 van de wet voor taken op het gebied van netbeheer. Geschillen over andere taken dan op het gebied van netbeheer behoren in ieder geval binnen de vereniging, zo nodig volgens het civiele recht, te worden opgelost. Als een geschil binnen de vereniging leidt tot het uittreden van leden van de vereniging dan kan de ontheffing voor een projectnet worden gewijzigd in een ontheffing voor een «groot project», zodat taken naar de netbeheerder overgedragen kunnen worden.

Zo nodig kan de ontheffing worden ingetrokken, omdat niet aan de voorwaarden wordt voldaan. Tot slot kan voor taken op het gebied van netbeheer met toepassing van artikel 51 van de wet in overeenstemming met artikel 32, tweede lid, van richtlijn 2009/72/EG een klacht worden ingediend. Daarbij is van belang dat de ACM bevoegd is om in overeenstemming met artikel 37, eerste lid, van richtlijn 2009/72/EG de berekeningsmethode van de tarieven te beoordelen (artikel 12, derde lid). Dit laat de civielrechtelijke procedures volgens het verenigingsrecht onverlet.

5. Effecten en regeldruk

De voorgestelde regeling is getoetst op zijn effecten voor de betrokkenen. Zoals gezegd is de regeling bedoeld voor kleingebruikers van energie, en wel in hoofdzaak consumenten.

5.1. Voorwaarden aan experimenten

Het Integraal afwegingskader bepaalt dat voor een regeling die een experimenteerbepaling bevat getoetst wordt aan de kwaliteitseisen in het eindrapport van het Interdepartementaal wetgevingsberaad inzake experimenteerbepalingen «Het proberen waard» uit augustus 2000. Hoewel de algemene experimenteerbasis in artikel 7a van de Elektriciteitswet 1998 is opgenomen maakt dit besluit het uitvoeren van experimenten mogelijk en is het implementeren van een experimenteerbepaling in de Elektriciteitswet 1998 op zichzelf ook een experiment, een beleidsexperiment. Het rapport noemt acht criteria. De regering meent dat dit besluit aan die criteria voldoet. Aan ieder criterium is in de hieronder staande paragrafen getoetst.

1. Algemene kwaliteitseisen van goede wetgeving – in dit besluit is rekening gehouden met de belangen die de Elektriciteitswet 1998 beoogt te beschermen (paragraaf 1.5) Er wordt niet afgeweken van Europese regels, waaronder regels inzake consumentenbescherming (paragraaf 1.6).

2. Zicht op zinvolle experimenten – Uit de reacties bij voorbereidende bijeenkomsten en internet-consultatie is gebleken dat zinvolle experimenten mogelijk zijn (paragraaf 1.4).

3. Inkadering van onderwerp, doel en functie van de experimenteerbasis – artikel 2 bepaalt het onderwerp en artikel 3 bepaalt het doel. De artikelen 7 en 10 begrenzen de experimenten (zie paragrafen 2.2 en 2.3).

4. Maximale geldingsduur – in de artikelen 2 en 15 zijn maximale termijnen voor het kunnen verlenen van een ontheffing en voor de geldingsduur van een ontheffing opgenomen(zie paragraaf 2.5).

5. Afwijking slechts op het naast lagere niveau – in dit besluit wordt slechts op het niveau van algemene maatregel van bestuur van de Elektriciteitswet 1998 afgeweken.

6. Evaluatie – In de paragrafen 2.6.2 en 2.6.3 is de evaluatie van dit besluit en het eindoordeel over uitgevoerde experimenten beschreven.

7. Grondslag voor verlenging – in artikel 15, tweede lid, van dit besluit is een mogelijkheid voor verlenging opgenomen. Artikel 7a, vierde lid, van de wet voorziet in een procedure om tot besluitvorming over voortzetting van activiteiten anders dan als experiment te komen (zie paragraaf 2.6.3)

8. Parlementaire betrokkenheid – In artikel 7a, vijfde lid, van de wet is voorzien in het overleggen van het ontwerp van dit besluit bij de kamers der Staten-Generaal. Artikel 7a, vierde lid, van de wet voorziet in verslaglegging aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

5.2. Regeldrukkosten

Om in aanmerking te komen voor een ontheffing van bepaalde onderdelen van de Elektriciteitswet 1998 moeten indieners van projectvoorstellen aan bepaalde voorwaarden voldoen. Om aan deze voorwaarden te kunnen voldoen moeten kosten worden gemaakt. Deze kosten zijn alle eenmalig (oprichtings- en aanvraagkosten aan het begin van het project, rapportage na vier jaar). De regering verwacht dat er bij de oprichting van de verenigingen, het vormgeven van de reglementen (met inbegrip van de methode tot vaststelling van de tarieven) en het opstellen van contracten met de netbeheerder (alleen bij «grote» experimenten), ervaringen tussen initiatiefnemers zullen worden uitgewisseld waardoor leereffecten zullen optreden die de kosten zullen verlagen. In onderstaande tabel zijn de verwachte gemiddelde kosten weergegeven.

	actor	Uurtarief	Aantal uren	Externe kosten	Totaal per project	Aantal projecten	Totale kosten
Oprichten Vereniging	bestuur	€ 15	500	–	€ 7.500	80	€ 600.000
Instellings-Acte	notaris			€ 1.500		80	€ 120.000
Contract met Netbeheerder	bestuur	€ 15	200		€ 3.000	40	€ 120.000
Opstellen en Indienen van de aanvraag	vereniging	€ 15	250		€ 3.750	200	€ 750.000
Voortgangsrapportage	vereniging	€ 15	30		€ 450	80	€ 36.000
Totaal: maximale regeldrukkosten					€ 14.700		€ 1.626.000

De genoemde kosten betreffen de deelnemers. Zoals gezegd zijn dat in hoofdzaak (ten minste 80%) consumenten. De overige deelnemers kunnen tot 20% bestaan uit overige kleinverbruikers van elektriciteit, met name MKB-bedrijven voor zover hun aansluitwaarde niet groter is dan 3 x 80 Ampère. Van de totale kosten zal dus een bedrag van ten hoogste € 325.200 ten laste komen van het deelnemende bedrijfsleven.

5.3. Overige effecten op bedrijven

Behalve de genoemde kosten voor de initiatiefnemers voor de experimenten zijn er nog andere kosten met deze regeling gemoeid. Dat betreft verschuivingen van kosten en opbrengsten voor niet-deelnemende partijen.

• *Netbeheerders:* in elk van hun voorzieningsgebieden kunnen projectnetten worden aangelegd c.q. gesticht. In totaal kunnen, als gevolg van deze regeling, ten hoogste 20.000 aansluitingen daar onder vallen. Een deel van de vastrechtinkomsten (gemiddeld € 145,– per aansluiting) valt daardoor weg, wat bij het maximale aantal zou neerkomen op € 2,9 mln per jaar, ca. 1 promille van de totale inkomsten van het netbeheer voor elektriciteit (ca. € 3 miljard per jaar).

• *Leveranciers:* de levering aan 40 grote en 40 kleine verenigingen beloopt aan het eind van de experimenteerperiode naar schatting ten hoogste 2 TWh/jr. Dit is 1,5% van het jaarlijks elektriciteitsgebruik (120 TWh/jr).

• *Verenigingen en coöperaties:* de uitvoerders van de experimenten zullen naar schatting € 40 per deelnemer per jaar rekenen voor administratie e.d. Voor alle initiatieven tezamen (met na vier jaar 40 projectnetten met 20.000 deelnemers en 40 «grote» experimenten met maximaal 400.000 deelnemers) gaat het om maximaal € 16,8 miljoen per jaar voor administratie en organisatie. Deze administratieve kosten voor elektriciteitslevering en netbeheer zouden anders zijn betaald aan leveranciers en netbeheerders; RVO.NL schat dat de verenigingen met de genoemde bedragen ca. 40% goedkoper zijn dan een gangbare combinatie van energieleverantie en netbeheer.

5.4. Milieueffecten

De beoogde experimenten hebben tot doel, bij te dragen aan de verduurzaming van de Nederlandse energiehuishouding. In de projecten wordt elektriciteit uit fossiele energiebronnen vervangen door elektriciteit uit duurzame bronnen. Maximaal gaat het in de 80 projecten over de ontheffingsperiode van tien jaar om 17 TWh. Hiermee wordt 9.700 kton CO_2 uitgespaard (0,57 kg/kWh = 570 kton/TWh). Na 25 jaar zullen de gebruikte zonnepanelen vervangen moeten worden. Daartoe worden internationaal recycling procedures uitgewerkt voor de afwerking en hergebruik van deze producten. Wat betreft ruimtegebruik: de ruimte voor deze projecten bedraagt ten hoogste 1.650 ha (op basis van 1,2 ha/MW voor zonne-energie en 0,25 ha/MW voor windenergie). Dit is 0,8‰ van de Nederlandse landbouwgrond. Indien voor windturbines de slagschaduwinvloed wordt meegenomen, is de fysieke ruimte die onder invloed hiervan staat nog eens ongeveer 150 ha.

6. Reacties op internetconsultatie

Een voorontwerp van deze regeling is gepubliceerd op overheid.nl, waarop 30 reacties zijn ontvangen van personen, bedrijven, koepel- en brancheorganisaties. De kernpunten daarvan worden hier besproken.

6.1. Status van experimenten

Sommige insprekers achten de tijd nu al rijp voor een meer structurele wetswijziging. Echter, het doel van de regeling en de daarop gebaseerde experimenten is, vast te stellen of en in welke mate de nu geldende regels belemmerend zijn voor de ontplooiing van lokale duurzame energieopwekking en een efficiënter beheer van lokale elektriciteitsnetten. De regering is van mening dat eventuele aanpassing van de bestaande wet- en regelgeving een zorgvuldige benadering vergt. Daarin past het

uitvoeren van experimenten. Wanneer de resultaten van de experimenten daartoe aanleiding geven, is de regering gehouden om de geldende wetgeving in meer algemene zin opnieuw te bezien.

Gevraagd is naar de mate waarin lopende projecten gebruik kunnen maken van de bepalingen uit de onderhavige maatregel. Het gaat dan met name om zogeheten «proeftuinen» met intelligente netten, uitgevoerd in het kader van het Innovatieprogramma Intelligente Netten (IPIN). Dit programma moet de introductie van intelligente netten in Nederland versnellen en heeft daarmee dus een andere doelstelling dan de onderhavige regeling. Voorzover nodig kunnen deze projecten zich, voor ontheffing van regels, aanmelden voor de onderhavige regeling.

6.2. Aantal en soort aansluitingen

Gevraagd is waarom de regeling expliciet is gericht op kleinverbruikers en binnen die categorie in hoofdzaak op consumenten. De overweging is dat de wet voor andere energiegebruikers reeds uitzonderingsmogelijkheden kent, zoals een Gesloten Distributiesysteem (GDS) of een «directe lijn». Voor kleingebruikers en consumenten zijn deze mogelijkheden niet toepasbaar. Kleinverbruik omvat overigens een grote groep afnemers: naast huishoudens gaat het om een groot deel van het midden- en kleinbedrijf en zakelijke dienstverlening «aan huis».

Sommige insprekers achten de begrenzing van 10.000 aansluitingen voor «grote experimenten» te beperkt. De reactie daarop is de volgende. In eerste aanzet was de experimentenregeling bedoeld voor wat nu «projectnetten» heten en beperkt tot 500 (kleinverbruikers-) aansluitingen per experiment, vergelijkbaar met de bepalingen omtrent een GDS. Bij de besprekingen in het kader van het energie-akkoord, is gebleken dat deze omvang en categorie te beperkt zou zijn voor het uitvoeren van zinvolle experimenten op het gebied van lokale duurzame energie. Op grond hiervan is in de regeling een tweede categorie geïntroduceerd, de zogenoemde «grote experimenten». De omvang daarvan is veel groter, maar toch beperkt. De overwegingen om een grens te leggen bij 10.000 aansluitingen zijn de volgende:

- De regeling beoogt een opening te bieden voor het uitvoeren van experimenten met lokale energie, zoals aangeduid in de «Visie lokale energie» (zie paragraaf 1.2). Belangrijk is dat er een direct verband kan bestaan tussen energieproductie en -gebruik om de verhoopte neveneffecten (verandering van «time of use», energiebesparing) te realiseren. Dat directe verband lijkt met een omvang groter dan de gekozen 10.000 deelnemers, problematisch te worden.
- De regeling biedt een andere vorm van consumentenbescherming dan de algemeen geldende. In de toegestane experimenten krijgen deelnemers de mogelijkheid om via eigen organisatie en afspraken nadere regels te stellen die niet steeds door de externe toezichthouder getoetst worden. Deze vorm van eigen verantwoordelijkheid moet gestalte kunnen krijgen in de te vormen organisatie. Een omvang in de orde van 10.000 deelnemers lijkt het maximum om de vereiste ledenrechten nog zinvol te kunnen uitoefenen.

Uitgangspunt is dat de productie uit de gezamenlijke productie-installaties in hoofdzaak bestemd moet zijn voor de deelnemers aan het experiment. Dat neemt niet weg dat er overschotten kunnen zijn. Voor die overschotten blijven de huidige wettelijke regels in stand: teruglevering aan een energieleverancier dan wel levering aan kleinverbruikers, in welk geval een leveranciersvergunning als bedoeld in artikel 95a, eerste lid, van de wet vereist is.

6.3. Netbeheer en systeemdiensten

Netbeheerders geven aan dat zij zelf het initiatief voor de uitvoering van experimenten willen kunnen nemen. De keuze is gemaakt om het initiatief voor het doen van experimenten te leggen bij (verenigingen van) energiegebruikers die gezamenlijk installaties voor de productie van duurzame energie beheren. Bij «grote experimenten» is altijd een netbeheerder betrokken, zij het in een ondersteunende rol. Ook met deze (schijnbare) beperkingen kunnen de netbeheerders naar het oordeel van de regering voldoende ervaring opdoen met lokale energie.

Netbeheerders hebben ook aandacht gevraagd voor de kwaliteit van de projectnetten voor het geval zij deze, na afloop van een experiment, moeten overnemen. Omdat voor de aanleg van deze projectnetten technische eisen worden gesteld (artikel 10 van dit besluit in samenhang met de artikelen 26b en 36, eerste lid, van de wet) acht de regering het risico voor de netbeheerders niet groot. Aan de beheerders van projectnetten zal gevraagd worden om in hun rapportages ook de stand van de technische voorzieningen op te nemen.

Tenslotte zijn vragen gesteld over het berekenen van systeemdiensten. Het tarief voor systeemdiensten wordt met ingang van 1 januari 2015 opgenomen in het transporttarief en daarmee in het voor kleingebruikers geldende capaciteitstarief. Wanneer een projectnet een hogere aansluitwaarde heeft dan 3 x 80 A, kan worden afgerekend op het gebruik. Als men met een kleinere aansluitwaarde toe denkt te kunnen is dat ook mogelijk.

6.4. Consumentenbescherming en keuzevrijheid

Verschillende insprekers wijzen op het belang van consumentenbescherming en vragen zich af hoe deze in de experimenteersituaties is vormgegeven.

De deelnemers aan de experimenten krijgen de gelegenheid zelf zeggenschap uit te oefenen op de voorwaarden en tarieven van elektriciteitslevering. Onder die voorwaarden hoort de verplichting van de coöperatieve vereniging om aan zijn leden elektriciteit te leveren wanneer dat mogelijk is. Tegelijk zal echter voor het resterende stroomgebruik een leverancier moeten worden gekozen. De eigen verantwoordelijkheid en de beschikking over een aanvullende bron van elektriciteit zijn naar het oordeel van de regering voldoende om te kunnen volstaan met een verminderd toezicht en een daardoor minder stringente consumentenbescherming van buitenaf.

Derdentoegang, dat wil zeggen het recht op energielevering door een zelf gekozen leverancier, blijft ook in de experimenteergebieden gegarandeerd. Dat wil zeggen dat deelnemers ook uit het experiment kunnen stappen en vervolgens een andere leverancier kunnen kiezen dan de ontheffinghoudende vereniging. Zo'n einde aan deelname aan een experiment zal zonder financiële of administratieve randvoorwaarden verlopen.

6.5. Rangschikkings- en beoordelingscriteria

Gevraagd is naar de wijze van beoordelen en rangschikken. Voor projectnetten gelden voor toewijzing slechts de vormvereisten; toewijzing zal plaatsvinden in volgorde van binnenkomst. Voor de «grote experimenten» noemt de regeling (artikel 8) zes criteria. Aangegeven is dat, bij een gelijk resultaat, de Minister een voorstel de voorkeur kan geven dat meer bijdraagt aan het doel van de experimentenregeling. Verschillende

insprekers hebben gevraagd om verduidelijking van deze criteria; in paragraaf 2.4 zijn deze criteria nader toegelicht. Ook is gevraagd naar de onderlinge weging van de criteria. Vooralsnog wegen alle criteria even zwaar in de beoordeling. Mocht na de eerste tenderronde blijken dat er veel gelijksoortige experimenten worden gestart, dan kan in de volgende ronde een nadruk op één of meer criteria worden gelegd.

7. Voorlichting

Voor de uitvoering van een experiment zijn de nodige organisatorische en technische capaciteiten vereist. Om die reden is het toegestaan om een aanvraag om ontheffing in te dienen waarin afspraken zijn gemaakt met partijen, zoals netbeheerders, producenten en leveranciers die bewezen over de nodige deskundigheid beschikken. Om te voorkomen dat een coöperatie tegenover een dergelijke marktpartij in het nadeel verkeert zal de nodige voorlichting worden gegeven op bijeenkomsten voor potentiële aanvragers. Daarbij zal de houder van de ontheffing gewezen worden op de mogelijkheid afspraken te maken met netbeheerders, producenten of leveranciers. Niettemin zijn de organisatorische eisen zodanig dat het nodige wordt gevergd van de aanvrager van de ontheffing. Bij de behandeling van de aanvraag wordt hiermee rekening gehouden door de aanvrager waar nodig behulpzaam te zijn bij het vergaren van informatie en het aanleveren van gegevens om tot een ontheffing te komen. Daarbij wordt aandacht geschonken aan de beperkingen die een deelnemer in een experiment heeft in verband met consumentenbescherming.

8. Voorhangprocedure

Het ontwerp van dit besluit is op 30 juni 2014 voorgehangen bij de beide Kamers der Staten-Generaal (Kamerstukken II 2013/14, 31 239, nr. 177). De voorhang heeft de Tweede Kamer der Staten-Generaal aanleiding gegeven tot een schriftelijk overleg (Kamerstukken II 2013/14, 31 239, nr. 178). Dit schriftelijk overleg heeft geen aanleiding gegeven tot wijziging van het ontwerpbesluit of het ontwerp van de nota van toelichting.

9. Vaste verandermoment

Dit besluit treedt niet op een vast verandermoment in werking. De reden hiervan is dat een spoedige inwerkingtreding van dit besluit, gelet op de doelgroep en de jaarindeling, aanmerkelijke ongewenste private en publieke nadelen voorkomt als bedoeld in aanwijzing 174, vierde lid, onderdeel a, van de Aanwijzingen voor de regelgeving. De aanvrager van een ontheffing wordt hiermee in staat gesteld in ieder geval voor het belasting- en subsidiejaar 2016 daadwerkelijk aan een experiment uitvoering te gaan geven, zodat de resultaten van de experimenten, zodra dat mogelijk is, kunnen worden benut in het belang van de ontwikkeling van decentrale duurzame elektriciteitsopwekking. De datum van inwerkingtreding doet geen afbreuk aan de belangen van derden.

II. Artikelen

Artikel 1

In artikel 1 van dit besluit is voor de begripsbepaling van de begrippen consument, coöperatie en vereniging van eigenaars aangesloten bij de begripsbepaling in artikel 230g, eerste lid, onderdeel a, van Boek 6 van het Burgerlijk Wetboek.

Met de begripsbepaling «project» is in samenhang met de aanvraag een kader bepaald voor het samenstel van handelingen waarvoor de houder van de ontheffing in afwijking van de wet ontheffing verkrijgt.

Een projectnet is het fysieke deel van de uitvoering van een project waaraan niet meer dan 500 afnemers deelnemen en dat in overeenstemming met de begripsbepaling in artikel 1, eerste lid, onderdeel aq, van de wet voor een gesloten distributiesysteem met slechts één aansluiting aan een net is verbonden op een wijze als bedoeld in artikel 7, eerste lid, onderdeel g, van een netbeheerder.

Artikelen 2, 4, tweede lid, 7, eerste lid, onderdeel a, 10, vierde lid, onderdeel a

Artikel 2, eerste lid, geeft de Minister van Economische Zaken gedurende vier jaar na inwerkingtreding van dit besluit een grondslag voor het verlenen van een ontheffing voor het uitvoeren een project dat bij wege van experiment afwijkt van de wet.

De ontheffing heeft betrekking op het verbod in de artikelen 16, derde lid, en 16a, eerste lid, van de wet voor iedere andere persoon dan een netbeheerder om een taak met betrekking tot netbeheer uit te voeren. Deze verboden zijn noodzakelijk voor de bescherming van het publieke belang van een betaalbare, betrouwbare en schone elektriciteitsvoorziening.

Deze verboden richten zich tot alle personen die geen netbeheerder zijn. Dit zijn alle andere deelnemers in een elektriciteitsnetwerk. Deze deelnemers zijn van elkaar afhankelijk als gevolg van de fysieke structuur van dat door de netbeheerder beheerder netwerk, namelijk een kabelnet met een constante spanning met een vaste frequentie zonder opslagmogelijkheden. Iedere handeling van een deelnemer leidt onmiddellijk tot een reactie van een andere deelnemer in wisselende rollen (producent, grootverbruiker, kleinverbruiker, leverancier of netbeheerder). Het spiegelbeeld van het verbod in artikel 16, derde lid, en 16a van de wet is artikel 16, eerste lid, van de wet, waarin taken aan de netbeheerder zijn opgedragen. Wanneer een andere persoon dan een netbeheerder ontheffing wordt verleend van artikel 16, derde lid of artikel 16a van de wet is het noodzakelijk om te bezien op welke wijze de ontheffinghouder zich verhoudt tot de taken die bij artikel 16, eerste lid, van de wet aan netbeheerders zijn opgedragen.

Voorbeelden daarvan zijn de positie van de netbeheerder bij een faillissement van een leverancier en het doorberekenen van de kosten van netbeheer door de leverancier aan de kleinverbruiker. Artikel 16, eerste lid, onderdeel m, in samenhang met artikel 95a, eerste lid en artikel 95cb, eerste lid, van de wet regelen deze onderwerpen. De ontheffinghouder wordt van rechtswege een leveranciersvergunning verstrekt (artikel 13). Daar staat tegenover dat de aangewezen netbeheerder verantwoordelijk blijft voor de uitvoering van de taak voorzieningen te treffen, indien een leverancier, waaronder de ontheffinghouder, failliet gaat (de uitzondering genoemd in artikel 2, eerste lid, onderdeel b, en artikel 10, vierde lid, onderdeel b, met betrekking tot artikel 16, eerste lid, onderdeel m, voor projectnetten alsmede artikel 7, eerste lid, onderdeel x, voor projectnetten en grote projecten). De ontheffinghouder is leverancier en daarmee verantwoordelijk voor de uitvoering van artikel 95cb, eerste lid, van de wet (zie artikel 13) door de noodzakelijke kosten voor netbeheer door te berekenen aan de kleinverbruiker voor het deel van het net, waarvoor de aangewezen netbeheerder verantwoordelijk is.

Dit zijn voorbeelden van de situatie dat een wijziging in de rechten of verplichtingen van een van de deelnemers in een elektriciteitsnetwerk noodzakelijk leiden tot een wijziging in een recht of verplichting van een andere deelnemer. Het besluit tot het verlenen van een ontheffing leidt tot wijziging van de rechten en plichten van de aanvrager en van derden.

Deze situatie brengt met zich mee dat de ontheffing, bedoeld in artikel 2, hoewel op aanvraag verleend, niettemin een besluit is dat zich niet tot een of meer belanghebbenden richt als bedoeld in artikel 3:42, eerste lid, van

de Algemene wet bestuursrecht. Dit betekent dat de ontheffing is aan te merken als een besluit van algemene strekking op aanvraag.

Er kan ontheffing worden verleend voor projecten tot maximaal 10.000 afnemers (onderdeel a) en projectnetten (onderdeel b)

– De ontheffing voor projecten tot maximaal 10.000 afnemers kan worden verleend voor het verbod aan anderen dan een netbeheerder om netbeheertaken uit te voeren voorzover die taken betrekking hebben op het optimaliseren van aanbod en vraag van elektriciteit (het verbod in de artikelen 16, derde lid en 16a van de wet).

– De ontheffing voor projectnetten kan worden verleend voor alle taken als bedoeld in artikel 16, eerste lid, van de wet die door regionale netbeheerders worden uitgevoerd. De taken van de netbeheerder kunnen in een projectnet volledig door de houder van de ontheffing worden overgenomen. De houder van de ontheffing is eigenaar en beheerder van het projectnet op een met een gesloten distributiesysteem vergelijkbare wijze (zie artikel 15, vijfde lid, eerste volzin, van de wet en artikel 10, vierde lid, van dit besluit).

Dit betekent dat de houder van de ontheffing taken kan uitvoeren die aan de netbeheerder toekomen, maar alleen die taken die in het project zijn beschreven en met overeenkomstige toepassing van artikel 10 in overeenstemming met de wet worden uitgevoerd (artikel 4, tweede lid, in samenhang met artikel 7, eerste lid, onderdeel a). De netbeheerder is dan niet langer gehouden die taak te verrichten (artikel 11). Afhankelijk van de vormgeving van het project kan van artikel 93 van de wet met betrekking tot eigendom een ontheffing worden verleend.

Voor alle projecten geldt dat ontheffing kan worden verleend voor uitvoering van handelingen waarover regels zijn gesteld krachtens artikel 10 van dit besluit (artikel 2, tweede lid):

a. de tariefstructuren (artikelen 26b, 28, eerste en tweede lid, 29 en 30a, van de wet),

b. de informatiecode (artikelen 53 tot en met 59 van de wet),

c. bij of krachtens algemene maatregel van bestuur te stellen regels om te voorzien in een voldoende transparante en liquide markt (artikel 86d van de wet),

d. bij of krachtens algemene maatregel van bestuur te stellen regels met betrekking tot facturering (artikel 95lb van de wet), uitgewerkt in het Besluit kostenoverzicht energie,

e. bij of krachtens algemene maatregel van bestuur te stellen regels over de informatie die netbeheerders, leveranciers of handelaren verstrekken in contracten, rekeningen of ontvangstbewijzen (artikel 95lc van de wet), uitgewerkt in het Besluit kostenoverzicht energie.

Artikelen 3, 4, vierde lid, en 7, eerste lid, onderdelen b en c

Artikel 3, eerste lid, bepaalt dat de ontheffing kan worden verleend aan een vereniging. Dit zijn coöperaties of verenigingen van eigenaars. Verder wordt de ontheffing alleen verleend voor een project dat bijdraagt aan ontwikkelingen op het gebied van decentraal opgewekte duurzame elektriciteit of elektriciteit opgewekt in een installatie voor warmtekracht-koppeling, indien afwijking van de wet nodig is voor de uitvoering van het project. Het is niet de bedoeling dat ontheffing wordt verleend voor handelingen die al op andere wijze door de wet zijn toegestaan of kunnen worden toegestaan. In artikel 7, eerste lid, onderdelen b en c, is dit expliciet verwoord.

Artikel 3, tweede lid, regelt dat de ontheffing niet alleen betrekking heeft op de aanvrager van de ontheffing, maar ook op andere personen die handelingen verrichten voor de uitvoering van het project. Voorschriften

en beperkingen die aan de ontheffing zijn verbonden gelden eveneens voor die andere personen (artikel 4, vierde lid). In de toelichting bij artikel 2 is uiteengezet dat de ontheffing, bedoeld in artikel 2, is aan te merken als een besluit van algemene strekking op aanvraag. Uitvloeisel daarvan is dat de ontheffing leidt tot wijziging in rechten en verplichtingen van netbeheerders en andere personen, waaronder leveranciers, als bedoeld in artikel 16, derde lid en 16a, van de wet. In artikel 3, tweede lid en artikel 4, vierde lid, is dit geëxpliciteerd.

Artikel 4, eerste en derde lid

Het eerste lid bepaalt dat aan de ontheffing voorschriften kunnen worden verbonden met betrekking tot de belangen die de wet beoogt te beschermen. De verlening van een ontheffing betekent niet dat bescherming van deze belangen wordt gegarandeerd. Bij het verlenen van een ontheffing en de daarbij gestelde voorschriften wordt een zodanige bescherming geboden dat in voldoende mate rekening wordt gehouden met de volgens de wet te beschermen belangen. Wanneer de door de aanvrager in de documenten bij de aanvraag beschreven voorzieningen onvoldoende concreet zijn omschreven en niet in voldoende concrete voorschriften kan worden voorzien, wordt de aanvraag afgewezen.

Het derde lid bepaalt dat de ontheffing niet zonder toestemming van de minister overdraagbaar is. Deze bepaling komt overeen met artikel 95e van de wet dat op projecten niet van toepassing is (artikel 13, onderdeel c). De ontheffing heeft betrekking op experimenten, die slechts door coöperaties en verenigingen van eigenaren worden uitgevoerd. Indien de vereniging de krachtens dit besluit verstrekte ontheffing aan een andere vereniging wil overdragen, en daarmee de leden van de vereniging een andere leverancier krijgen, kan daarin worden voorzien op een wijze overeenkomstig de werkwijze die volgens artikel 95e, derde lid, voor leveranciers geldt. Onduidelijkheid over de vraag wie op enig moment bij een eventuele overdracht van het project verantwoordelijk is voor de levering van elektriciteit, wordt hiermee tegengegaan.

Artikel 5

Het eerste lid van dit artikel regelt dat bij afzonderlijke ministeriële regeling een aanvraagperiode wordt opengesteld. Een aanvraag kan door een ieder worden ingediend. Het besluit om een aanvraagperiode open te stellen zal om die reden met toepassing van artikel 3:42 van de Algemene wet bestuursrecht worden bekendgemaakt. De minister voorziet in de beschikbaarheid van een aanvraagformulier als bedoeld in artikel 4:4 van de Algemene wet bestuursrecht dat in overeenstemming met artikel 2:15, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht tevens langs elektronische weg beschikbaar gesteld zal worden (tweede lid).

Artikel 6 en artikel 7, eerste lid, onderdeel q

Om, binnen de begrenzing van het experiment, zoals het aantal aansluitingen en de uit te voeren netbeheertaken, de aard van de uit te voeren experimenten niet op voorhand vastleggen is enige flexibiliteit aangebracht in het aantal projecten per jaar, het aantal projecten per soort en het maximum aan opwekkingscapaciteit waarvoor ontheffingen kunnen worden verleend.

Daartoe bepaalt artikel 6, eerste lid dat de minister een maximum stelt aan het aantal te verlenen ontheffingen bij de openstelling van de aanvraagperiode. Reden hiervan is dat niet goed is te voorzien in welke mate aanvragen voor projecten ingediend zullen worden. In beginsel wordt ontheffing verleend voor tien projecten per jaar en voor tien projecten met een projectnet per jaar.

Artikel 6, tweede lid en artikel 7, eerste lid, onderdeel r regelen dat een grens gesteld kan worden aan de opwekkingscapaciteit. Deze staat in verhouding tot het jaarlijks gebruik van de afnemers. Zo kan gedacht worden aan een capaciteit die rekening houdt met een gebruik van consumenten dat doorgaans niet meer bedraagt 4Mwh. Bij tienduizend afnemers komt het gebruik in dat geval op 40Gwh jaarlijks. Dit kan te laag zijn, indien er kleinverbruikers deelnemen die geen consument zijn. Deze kleinverbruikers beschikken doorgaans over een aansluiting met een hogere aansluitwaarde dan consumenten. Afhankelijk van de te verwachten projectvoorstellen kan tot een hogere opwekkingscapaciteit worden besloten.

Artikelen 7, eerste lid, onderdelen d tot en met q en s tot en met y

Met de onderdelen d tot en met y worden eisen gesteld aan de aanvraag om ontheffing in verband met de door de wet te beschermen belangen, genoemd in artikel 4, eerste lid, van dit besluit en paragraaf 1.3 van deze toelichting.

De onderdelen d en e hebben betrekking op de betrouwbaarheid van de elektriciteitsvoorziening, waaronder de transportzekerheid en leveringszekerheid van elektriciteit, de veiligheid, de bescherming van consumenten en de bescherming van het milieu. Zo kan de aanvraag worden afgewezen wanneer de Minister een aanwijzing heeft dat de transportzekerheid of de leveringszekerheid in gevaar wordt gebracht of bijvoorbeeld het belang van de veiligheid onvoldoende gewaarborgd is. De verlening van de ontheffing is bedoeld voor experimenten. Als er twijfel bestaat aan de uitvoerbaarheid van een experiment in verband met de in de onderdelen d en e bedoelde belangen kan de ontheffing worden geweigerd. De minister heeft een ruime beoordelingsvrijheid. Het is derhalve niet nodig dat de minister aantoont dat er een gevaar bestaat. De aanvraag heeft immers geen betrekking op een aanvraag om een vergunning, waarvoor het uitgangspunt zou gelden dat die in beginsel wordt verstrekt, maar om een ontheffing voor een experiment waarin van de wet wordt afgeweken en andere belangen zwaarder kunnen wegen dan het belang van de aanvrager om een ontheffing te verkrijgen. Wanneer de ontheffing is verleend is dat geen vrijbrief voor de aanvrager. De aanvrager is zelf verantwoordelijk voor een goede uitvoering van het experiment en kan door de toezichthouder op naleving worden aangesproken (artikel 5a, eerste lid, eerste zinsdeel van de wet).

In de onderdelen f en g is bepaald dat alle afnemers die deelnemen in het project lid zijn van de vereniging en aangesloten zijn aan hetzelfde midden- of laagspanningsnet. Dit betekent dat de vereniging met slechts één regionale netbeheerder te maken heeft en de regionale netbeheerder met slechts één partij in de vorm van een vereniging te maken heeft. Dit maakt het project overzichtelijk en sluit aan bij de gedachte van versterking van de lokale betrokkenheid bij opwekking van duurzame elektriciteit. De vereniging kan een rechtspersoon in het leven roepen, die duurzame elektriciteit opwekt en in verband daarmee als afnemer en producent aangesloten wordt op het net (tweede gedeelte van de volzin van onderdeel f: «tenzij de afnemer een rechtspersoon is waarover de vereniging volledige zeggenschap heeft»). Deze afnemer is geen lid van de vereniging. Een vereniging kan hiermee de activiteiten met betrekking tot de productie van elektriciteit gescheiden houden van andere activiteiten, zoals het beheer van onroerende zaken. Dit is met het tweede gedeelte van de volzin van onderdeel f en de zinsnede «met uitzondering van een rechtspersoon waarover de vereniging volledige zeggenschap heeft» in onderdeel i mogelijk gemaakt. Dit staat er niet aan in de weg dat de vereniging diensten laat verrichten door een extern bedrijf, zoals een producent, bij de opwekking van duurzame elektriciteit te betrekken,

bijvoorbeeld omdat de nodige kennis en expertise ontbreekt (zie artikel 7, eerste lid, onderdelen x en y). Het gaat er om dat de volledige zeggenschap over de productiemiddelen middellijk of onmiddellijk bij de vereniging blijft.

Onderdeel h maakt het mogelijk dat netbeheerders of leveranciers onderdelen van het project uitvoeren. Zij zijn daarbij gebonden aan de taken die de wet aan hun bij de splitsing van netbeheer en productie heeft toebedeeld. Artikel 2 voorziet niet in ontheffing van artikel 11, eerste lid, van de wet. In onderdeel j is geëxpliciteerd dat dit voor iedere onderneming geldt die binnen de Europese Unie of in een derde land netbeheerder of producent is.

Onderdeel j sluit iedere directe of indirecte vorm van zeggenschap uit in een vereniging door een netbeheerder, leverancier of producent op de elektriciteitsmarkt in Nederland of in de Europese Unie.

Onderdeel k regelt dat de leden van de vereniging op basis van gelijke zeggenschap aan het project deelnemen. Er wordt geen ontheffing verleend aan een vereniging die op enigerlei wijze zeggenschap aan de leden heeft onttrokken. Dit betekent voor een vereniging die een «groot» project heeft met bijvoorbeeld enige duizenden leden dat er een redelijke balans tussen zeggenschap en uitvoerbaarheid gevonden moet worden.

De onderdelen l, m en n hebben betrekking op de uitvoerbaarheid van het project. Bij de uitvoerbaarheid worden vragen gesteld zoals: Is het project redelijkerwijs financierbaar? Is er genoeg expertise? Is de organisatie op orde?

De onderdelen o, x en y hebben betrekking op de overdraagbaarheid van het project, wanneer een lid van een vereniging niet meer aan het experiment wil meedoen of wanneer het experiment wordt beëindigd. Deze onderdelen voorzien in een verplichting om voldoende voorzieningen te treffen voor taken die met netbeheer en levering te maken hebben. Het gaat om een voorziening om «derdentoegang» te realiseren (onderdeel o), een voorziening, die bijvoorbeeld in kan houden het overnemen van het netbeheer door een netbeheerder, indien er een probleem met het netbeheer ontstaat (onderdeel x), en een voorziening in het geval er problemen ontstaan bij een de levering van elektriciteit. Ook daarbij kan aan overdracht worden gedacht (onderdeel y).

De onderdelen p tot en met s beperken de omvang van het project, zoals beschreven in paragraaf 2.2.

Met onderdeel t is uitgesloten dat als onderdeel van een project andere afwijkingen van het gebruikelijk regionale netbeheer worden opgenomen. Als een directe lijn, een gesloten distributiesysteem, een projectnet dat geen onderdeel is van dat project of een hoogspanningsnet op een project worden aangesloten, waarvoor een aanvraag om ontheffing is ingediend, wordt de ontheffing niet verleend en indien de ontheffing al is verleend, wordt deze met toepassing van artikel 9, onderdelen b, c of e, in voorkomend geval in samenhang met artikel 11 ingetrokken.

De onderdelen u, v, w, hebben betrekking op de inpasbaarheid van het project in technische en administratieve zin.

Artikel 8

In paragraaf 2.4 is de rangschikking van projecten uiteengezet.

Artikel 9

Dit artikel voorziet in diverse mogelijkheden om de ontheffing te wijzigen of in te trekken dan wel nieuwe voorschriften aan de ontheffing te verbinden. In onderdeel i is geregeld dat de ontheffing kan worden ingetrokken in verband met het niet voldoen aan verwachtingen van het experiment in verband met ontwikkelingen op het gebied van decentraal opgewekte duurzame elektriciteit, of elektriciteit opgewekt in een

installatie voor warmtekrachtkoppeling. Intrekking op grond van deze bepaling kan nadat er vier jaar en drie maanden verstreken zijn na het verlenen van de ontheffing. Deze termijn is voldoende lang om een experiment een kans te geven om te slagen.

Onderdeel j voorziet in een mogelijkheid van intrekking indien de wet is veranderd, de omstandigheden zijn gewijzigd of er sprake is van gewijzigde inzichten. Een gewijzigd inzicht kan zijn ontstaan door het experiment maar ook door andere ontwikkelingen op het gebied van elektriciteit. De strekking van het besluit, namelijk een besluit bij wege van experiment brengt de onzekerheid met zich mee dat de gevolgen van een experiment ertoe kunnen leiden dat het experiment niet langer als wenselijk wordt beschouwd. Thans is door het experimentele karakter van de activiteiten niet te voorzien welke ontwikkelingen tot intrekking aanleiding kunnen geven, maar mocht aanleiding tot intrekking bestaan dan blijft gelden dat een intrekking alleen aan de orde is met kennis omtrent de relevante feiten en na een redelijke afweging van belangen, met name de belangen van de aanvrager en de belangen waarvoor de wet bescherming beoogt te bieden.

Artikelen 10, eerste, tweede en vierde lid en 11 tot en met 14

In de paragrafen 2.3 en 3.1 tot en met 3.2 is een algemene uiteenzetting gegeven over de artikelen 10, eerste, tweede en vierde lid en 11 tot en met 14.

Artikel 10, derde lid

Artikel 85 van de wet voorziet erin dat krachtens ministeriële regeling bij netbeheerders kosten in rekening kunnen worden gebracht. Artikel 10, derde lid, van dit besluit voorziet erin dat deze regels eveneens kunnen worden gesteld voor de houder van een ontheffing als bedoeld in artikel 2.

Artikel 15

In paragraaf 2.5 is een uiteenzetting gegeven over de duur van de experimenten.

Artikel 16

In paragraaf 2.6 is een uiteenzetting gegeven over de monitoring en beoordeling van experimenten. Voor de beoordeling van experimenten is het nodig dat de drie vragen, bedoeld in artikel 16, derde lid, en de vierde vraag, bedoeld in artikel 16, vierde lid, volledig worden beantwoord. De houder van de ontheffing verwerkt de antwoorden in een verslag dat drie maanden na het einde van de ontheffing aan de minister wordt toegezonden (tweede lid). De minister beoordeelt de vraag of het experiment wordt voortgezet, wordt voorzien in een regeling bij wet of beëindiging van het experiment. De antwoorden zijn nodig om tot een evenwichtige beoordeling van de experimenten te kunnen komen. Bij de ontheffing kan worden voorzien in andere momenten waarop een verslag wordt overgelegd (eerste lid). Deze mogelijkheid heeft twee doelen:

– er kan voor projecten, die langer duren dan vier jaar in een tweede moment van verslaglegging worden voorzien en

– er kan in de eerste vier jaar van de looptijd van een project in een nader moment van verslaglegging worden voorzien, bijvoorbeeld in het geval er twijfels zijn over de haalbaarheid van een experiment.

De Minister van Economische Zaken,
H.G.J. Kamp